ԺԱ. ՏԱՐԻ 3235 (Ն. Տ.) 30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1894 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1894 2 ՃԻՄԱԶԻՒԼ ԱԽԸՐ 1312 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Գրական

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դահեկան արծաթ	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ֆրանք	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ Ղրուշ	50

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ԼՈՒԻ ՖԻԿԻԷ

Այս անունը ամենէն աւելի անոնք պիտի յիշեն որոնք իրենց դպրոցական կեանքին մէջ՝ պարգեւաբաշխութեան օրեր՝ ուրախութեամբ ընդունած են իբրեւ մրցանակ ֆրանսերէն ոսկեզօծ կարմիր հատորներ, կապոյտ ժապաւէնով մը կապուած։ Հանդէսէն ետք, իրենց ծնողքին հետ տուն դառնալով յաղթական, անձկութեամբ կը քակէին ծրարը ու կը թղթատէին թերթերը, ախորժելի ընթերցման նիւթեր գտնելով պարզ ոճով գրուած այդ գիտական գիրքերուն մէջ, որոնց հրապոյրը կ'աւելցունէին գեղեցիկ նկարներ։ Այդ մրցանակները սովորաբար Լուի Ֆիկիէի հեղինակութիւններէն կ'ընտրուէին, անոնց հետ խառնուելով՝ փոքրերուն համար՝ Մէնթօր Մօնէնօ մը և մեծերուն՝ Նումա Պոմպիլիոս մը։ Այս դպրոցական հին բարի սովորութիւնները հետզհետէ վերնալու կամ փոխուելու վրայ են, բայց Ֆիկիէ, որուն մահուան լուրը հասաւ վերջերս, այն գրողներէն էր որոնց գործերը նոյն հաճոյքով կրնան կարդացուիլ ամեն հասակի մէջ. քառասուն երեսուն տարի առաջուան իր երկասիրութիւնները մինչեւ այսօր իրենց ընթերցողներն ունին, նոյն իսկ մեր մէջ. և խեղճ Մէնթօր Մօնէնօն ու Նումա Պոմպիլիոսն են որոնք մոռցուեցան գացին, մէկը ճաշակներու փոփոխմամբ ու միւսը լեզուական խրթնութեան պատճառաւ։

Ֆիկիէի գործերը թէեւ հայերէնի թարգմանուած չեն, և թէեւ իր վրայ բան մը չը գրուեցաւ մահուանը առթիւ, բայց զինքը երկար բարակ ծանօթացնելու պէտք չկայ. բոլոր զինքը կարդացողները գիտեն թէ այդ բեղմնաւոր հեղինակը իրեն յատուկ ճիւղ մը ընտրած էր, — և անոր մէջ աքանչելապէս յաջողած, — այն է գիտական նորութիւնները ծանօթացնել պատանիներուն ու ժողովրդին, դիւրահաս ու շահեկան ոճով մը պատմելով գիտնականներու կեանքը ու նկարագրելով անոնց յղացումները։ Ֆրանսայի մէջ, վերջին կէս դարու միջոցին իրարու յաջորդող սերունդները, յաճախ շատ աւելի բան սորված են անոր հեղինակութիւններէն քան դասական ուսումնասիրութիւններէ, — բնականաբար նախնական ծանօթութիւններու մասին։

Լուի Ֆիկիէ ծնած էր 1821ին. բժշկական տոքթորի վկայականն ստանալէ ետք, իր գրելու առաջին փորձերն ըրաւ օրագրութեան մէջ, աշխատակցելով գիտական հանդէսներու որոց մէջ հրատարակած բազմաթիւ յօդուածներովը կը ջանար ժամանակակից գիտութիւնը դիւրըմբռնելի դարձունել ամեն մտքերու. այս նորութիւն գնահատուեցաւ իսկոյն և երիտասարդ հեղինակը ձեռնարկեց Գիտական ու Ճարտարարուեստական Տարեգիր անուն պարբերական հրատարակութեան որ շարունակուեցաւ երեսունհինգ տարի։ Միեւնոյն ժամանակ գրեց Հռչակաւոր գիտնականներու կեանքը, հիներէն սկսելով, և ուրիշ հատորներ, ամենքն ալ իր նախասիրական ճիւղին յատուկ, որոնք մեծ ընդունելութիւն ու ծաւալում գտան և ժողովրդականացուցին իր անունը, նիւթապէս ալ վարձատրելով հեղինակը։

Եւ սակայն, իր գրչին ու տաղանդին շնորհիւ արդարապէս վայելած այս առաւելութիւններովը մէկտեղ Լուի Ֆիկիէ՝ վհատած, յուսախաբ և գրեթէ դժբաղդ մեռաւ իր եօթանասուներեք տարեկան հասակին մէջ։ Ոչ ոք կրնայ մեղադրել զինքը՝ իր տարրին մէջ մնալ չուզելուն համար, քանի որ ամենէն զօրաւոր կամքի տէր հեղինակներն իսկ միշտ տկար կողմ մը ունեցած են, — աւելի օգտակար հանդիսանալ ուզելով կամ աւելի համբաւ փնտռելով։ Այսպիսի անմեղ խղճ մը ունեցած էր նաեւ Ֆիկիէ, իր հասուն տարիքին մէջ. բազմահատոր երկասիրութիւններու միջոցաւ գիտութիւնը ռամկացնելէ ետք, փորձեց նոյն բանն ընել նաեւ թատերական հեղինակութիւններու միջոցաւ. թատերապետներն ու հանդիսականները նոյն խանդավառ ընդունելութիւնը չըրին իրեն ինչ որ ըրած էին տպագրիչներն ու ընթերցողները. և մելամաղձութիւնը տիրեց այդ վայրկեանէն բազմարդիւն ծերունիին վրայ։

* *

Տասներեք տասնըչորս տարի կայ որ ունեցաւ այս փորձութիւնը. ու հրաժարելով իրեն ընտանի դարձած աշխատանքէն, գիտական-գրականութենէն, որուն մէջ այնքա՛ն յաջողած էր, տենդոտ եռանդով մը սկսաւ գրել դրամաներ, դատաներդութիւններ զորս յաջորդաբար ներկայացուց Բարիզի բոլոր թատրոններու անօրէններուն. անվերջ ու անիրականալի խոստումներ, քաղաքավար մերժումներ, արհամարհոտ նայուածք մը իր ձեռագիրներուն վրայ, որոնք շատ անգամ առանց կարդացուելու կը մոռցուէին գզրոցի մը խորը կամ ետ կը տրուէին, գուցէ բաւական ըլլային երիտասարդի մը աւիւնը մարելու։ Բայց վաթսունամեայ հեղինակը կը յամառէր. գնաց գտաւ թատերապետ մը, որ նախախնամական դեր կատարողի հովեր կ'առնուր մերժուած հեղինակներուն հանդէպ, և իր սիրտը բացաւ անոր. յանձն առաւ մինչեւ իսկ ներկայացման բոլոր ծախքը գրպանէն հոգալ. Թատերապետը, որ իր հաշիւը գիտէր, այս նիւթական ապահովութեան առջեւ ստանձնեց ներկայացունել Ֆիկիէի մէկ խաղը, «Տընի Բաբէն, կամ շոգիին գիւտը»։ 1880 ին միջոցները տեղի կ'ունենար այս բանը. և այդ թուականին, թատրոններու հասարակութիւնը ամեն ատենէ աւելի հեգնող դարձած էր. բաւական էր որ խաղի մը հեղինակը հռչակաւոր անուն մը չի կրէր. և ահա ծաղրանքներ կ'ընդմիջէին ներկայացումը որ խեղկատակութեանց մէջ կը վերջանար։ Ֆիկիէի գիրքերը ախորժով կարդացողներն իսկ համակիր չի գտնուեցան վաթսունամեայ սկսնակին որ կ'ուզէր իր ըմբռնած եղանակովը թատրոնը վերականգնանցնել, հրահանգիչ ընծայելով զայն. Ի զուր լրագիրները օր առաջ փողեստոններ կարդացին Տընի Բաբէնի վրայ. մամնաւորապէս կը շեշտէին թէ երրորդ արարուածին մէջ յոյժ շահեկան տեսարան մը կայ, երբ Տընի Բաբէնի կաթսան կը պայթի։ Վերջապէս ներկայացման գիշերը հասաւ. առաջին թերինթիններուն վրայ շարուած հանդիսականներու խումբ մը անընդհատ կ'ընդմիջէր խաղը, «կաթսա՛ն, կաթսա՛ն» գոչելով ու երգելով. դերակատարներն իրենց պաղարիւնը կորսնցուցին, ներկայացումը խանգարուեցաւ, և խեղճ Ֆիկիէի դժբաղդութենէն՝ կաթսան ալ հասարակ սանի մը վիճակէն անդին չանցաւ, ակնկալուած արդիւնքը չի կրնալով տալ, դէշ պատրաստուած ըլլալուն պատճառով։

Այս աղէտը չի յուսահատեցուց հեղինակը որ կրկնել տուաւ ներկայացումը. իր տպագրիչին գրասենեակը ողողեց հրաւիրագիրներով, այնպէս որ Հաշէթ տան ամենայետին պաշտօնեան կրցաւ ընտանեօք երթալ բազմիլ առաջին կարգի օթեակներու մէջ. և յաջորդ օրը լրագիրները կը ծանուցանէին թէ «սրահն համակ լեցուած էր» Տընի Բաբէնի ներկայացման։ Բայց հասարակութիւնը չէր խաբուեր և շարունակ բացակայ մնաց։ Ֆիկիէ նոր փորձեր ալ ըրաւ, գրելով ու ներկայացունել տալով «Կիւթէնպերկ կամ տպագրութեան գիւտը», «Քէբլէր կամ աստղաբաշխութիւն» և ուրիշ գիտական-առաձներ։ Ամենքն ալ նոյն անյաջողութեան վիճակեցան։

Դժբաղդ հեղինակը անմխիթար մընաց։ Ու տեսնելով որ չի կրնար տիրանալ բեմին, իր բոլոր ուշադրութիւնը նուիրեց ժամանակակից թատերական շարժման որուն անխափան հետեւող մը եղաւ, այն սիրահարներուն պէս որոնք անընդհատ մերժուելով կիներէն, կը շարունակեն անոնց հետեւիլ փողոցին մէջ։ Բոլոր առաջին ներկայացումներուն ներկայ կը գտնուէր անխափան, խիստ քննադատ հանդիսանալով. և եթէ անոնց էր անյաջող անցած խաղերուն համար, աւելի անհաշտ աչքով մը կը նայէր յաջողուածներուն։

Իր կեանքին վերջին տարիներն այս տառապանքով անցուց Լուի Ֆիկիէ, որ սիրայօժար պիտի զոհէր իր բոլոր գիտական պաշարը, իր հարիւրաւոր հատորները որոնք համբաւ ու հարստութիւն տուած էին իրեն, անգամ մը միայն յաջողուած տեսնելու համար իր պզտիկ մէկ թատերախաղը....

* *

Դժուար է որոշելը թէ ուշ արթընցող փառասիրութի՞ւն մըն էր այս՝ թէ պարզապէս թատրոնի միջոցաւ ալ օգտակար ըլլալու հաւատք մը։ Երկուքէն ո՛րն ալ ըլլայ, Ֆիկիէի համար մեղք մը չէր իր կեանքի վերջարանին մէջ այս տեսակ նորութիւն մը կամ հաճոյք մը փնտռելը։ Ինք իր պարտքը կատարած էր արդէն, և աւելին իսկ, քառասուն տարի շարունակ գրելով ու հեղինակելով. այդքանը բաւական էր իր անունը ժողովրդական ընծայելու և իր յիշատակը յարգելի ընել տալու համար իր ազգակիցներուն և այն բոլոր օտար սերունդներուն որոնք ֆրանսերէն կը կարդան ու իր գիրքերուն միջոցաւ շատ բան սորված են։

Բարիզեան օրագրութիւնը, որ բան մը չի մոռնար, Ֆիկիէի մահուան առթիւ պատմելով անոր կեանքին այս «արկածը», որուն վրայէն տասնըչորս տարի անցած է, սուր հեգնութիւններ չի խնայեր անոր. կը ցաւի, ընդհակառակն, որ համբերատար ծերունին կոտրած սրտով թողուց աշխարհը։

Եւ յետոյ, կրնանք աւելցնել, տեսակին մէջ միակը չէր այս պատահար. Ինքը, բեղմնաւոր անցեալի մը արդարացումն ունի. բայց քանի՜նե՛ր կան, ամեն տեղ ու ամեն արուեստի մէջ, որոնք կը փորձեն շեղիլ իրենց բնական հակումէն, իրենց մասնաճիւղէն, իրենց սորվածէն ու սորվելու կրցածէն. սկսնակներ որոնք մեծ յաւակնութիւններ կ'ունենան, արհեստաւորներ որոնք արուեստագէտի ձգտումներ զգալ կը կարծեն, դեռ ասպարէզ մը չի թեւակոխած՝ նոր ասպարէզ մը գտնելու կը հետամտին։ Եթէ գոնէ Լուի Ֆիկիէի քառորդէն ալ պակաս օգտակար ու ծանօթ դարձած ըլլային անպիսիները։

Տ. Ա.

ԶԻՆԱՑԻ ԿԻՆԸ

Արդէն նկարագրեցինք Քորէացի կինն ու Ճապոնցի կինը. առաջինը աւանդական մենութեան մը մէջ պարփակուած, երկրորդը ազատ, զուարթ, անփոյթ, ճշմարիտ ծաղիկ գունագեղ, որուն բան մը չի պակսիր կատարեալ գոհար մը ըլլալու համար, ճշմարիտ գլուխ-գործոց քաղաքակրթութեան։ Ծայրագոյն Արեւելքի կնոջական այս երկու ծայրագոյն բարքերուն մէջտեղը կրնայ բռնել Զինացի կինը։

Արտաքին ոեւէ սեղմում չի ծանրանար իր վրայ. կեանքի ուրախութիւններէն մէկ քանին ծանօթ են իրեն. արուեստները մշակելու, սիրտն ու միտքն ազնուացնելու ազատութիւնը թողուած է իրեն. և նոյն իսկ կնոջական տեսակ մը մեծարանք կըրնայ «թրշէ» ընել զինքը. ինք իր տէրն է. և էրիկ մարդու հետ իր յարաբերութիւններն սկսելու եղանակին մէջ փափկութեան երեւոյթ մը կայ, խուճապի ու բանաստեղծութեան ջանք մը որով կրնայ բարձրացնել թէ՛ իր սիրտը թէ իր անձը։ Բայց մէկուն առնենք այս թեթեւ քօղերը, տակը կը գտնենք կանխակալ կարծիքներու և կանոնագրութեանց ամենէն հաստատուն և ամենէն տխուրն ամբողջութիւնը։

Զինացի կինը շատ փակուած կ'ապրի, մանկութենէն սկսեալ. անկա՛ բարձր դասու կնոջ համար, վասնզի հասարակ ժողովրդեան կինը իբրեւ կին չի նկատուիր, այլ արարած մը որ սահմանուած է աշխատելու։ Հարուստ ընտանիքներու մէջ մայրն և ստնտուն կը զբաղին տղուն դաստիարակութեամբը, բայց պէտք է ըսել որ մայրը ինքզինքը կը զոհէ մանաւանդ մանչ զաւկին համար ուսկից կը սպասէ իր փառքը։ Իր եռանդը երբեմն այն աստիճան առաջ կ'երթայ որ ինք զաւակ կուտայ. Զինաստանի մէջ հռչակաւոր մայրեր կան, Կոռնէլիաներ, որոց անունը մնացած է պատմութեան մէջ, ի մէջ այլոց մեծ փիլիսոփայ Մանչուի մայրը որ իր զաւակը սնուց Կոնֆուկիոսի մաքուր բարոյականովը։ Աղջիկներու կրթութիւնը, նուազ կարեւոր, նուազ փայլուն արդիւնքներու սահմանուած, փորձական կիներու կը յանձնուի։

Աղախիններն են նաեւ, Չուբոնի և Զինու համբաւաւոր աղախինները, տնտես, դաստիարակ, ուղեկցուհի, որ կը պըզտիկցունեն չինուհիներուն ոտքերը, կը սեղմեն զանոնք մինչեւ որ հասնին փայլուն և գեղեցիկ դառուած աճեցութեան։ Այս գործին համար մասնաւոր կաղապարներ կան զանազան մեծութեամբ. աղջկան ոտքը հոն կը մնայ երբ տակաւին շատ պզտիկ է, երբ ոսկորները միսի չափ կակուղ են. այսպէս սեղմուելով, ոտքը չի մեծնար, և քանի մը տարի ետքը, կատարելապէս ընթարմացած է. բայց սովորութեան սեղմումն ի գործ կը դրուի ոչ թէ կատարելապէս այլ աճելու վրայ եղող անդամի մը վրայ, չի պատճառեր այն ցաւերը զոր մենք կ'երեւակայենք։ Այս սովորութեան մէջ արդիւնքն է բարբարոս. դեռ չափահաս չեղած, չինուհին խեղանդամ է բառ օրինի. հազիւ քանի մը քայլ կրնայ առնել իր սպասուհիներուն ուսին կրթնած։ Իր հազուադէպ պտոյտներու միջոցին բազքը, գահաւորակ կը գործածէ. բայց ժամանակին մեծ մասը տան մէջ կ'անցունէ, անշարժ և երազուն՝ իր պամպուէ աթոռին վրայ նստած։

* *

Անշարժութիւն ու երազանք, ահա իր կեանքն, ահա իր կրկին տարրը. ի զուր երաժիշտ կ'ըլլայ, երգել կը սորվի և ախորժելի կերպով կը քերթէ. իր օրերուն մեծագոյն մասը անգործ կ'անցնի։

Ափիոնը զոր շարունակ կը ծխէ, սիրոյ կեղծիքը որ իր երեւակայութիւնը կը զըւարճացնէ՝ կը բաւեն իր ժամերը զբաղեցնելու, ձանձրոյթի բեռը մեղմելու. գրեթէ միշտ բերանն ունի ծխափողը, և մուխի իւրաքանչիւր գալար կը տանի կը ցրուէ երազ մը։ Յետոյ, չինացիի սէրը, ի սկզբան շատ ձեւակերպական, շատ պչրահայեաց, միամտութեան և յարգանքի կամացոր ցոյցերով, ինքն իր մէջ բան մը ունի որ երկար ատեն կ'աշխատցունէ մանկամարդ աղջիկը։ Եւրոպացի կիները, Փարիզի կիները մանաւանդ դժուարաւ պիտի հասկնան, թէ ի՛նչ յուզումներ, ի՛նչ զգացումներ կ'արթնցնեն երկարահանդերձ ու երկարամազ այդ պաղարիւն էակին շարժումներն ու ընթացքը, որ այնքան ծիծաղելի և այնքան նուազ առնական կ'երեւայ իրենց։ Բայց ամեն բան յեղի եւ սովորոյթի խնդիր է։

Իրար տեսնելու և թղթակցելու դժուարութիւնը հնարամտութիւն առաջ կը բերէ. հոն, ինչպէս ամեն երկիրներու մէջ, խորհրդակցուհին, սենեկապան կինը կամ պառաւ օրիորդը, իր դերն ունի։ Պարգեւներով կը հրապուրեն զայն, կը փայփայեն, կը համոզեն որ աղջկան տայ սիրային նամակը։ Բայց անիկա յարգելի ու խոհեմ է, և կ'ուզէ գիտնալ թէ որո՞ւն համար կը միջնորդէ. ուստի կը տեղեկանայ երիտասարդին ընթացքին, սիրտին ու մտքին յատկութիւններուն վրայ։ Ապահովուելուն պէս, կը զիջանի անոր շահերուն ծառայել բոլորովին։ Բայց, կա՛մ հպարտութենէ, կամ ճշմարիտ ամօթխածութենէ շարժուած, չինացի աղջիկը դիւրաւ չի հրապուրուիր միշտ։

Միջնորդը նպաստաւոր վայրկեանին կը սպասէ, տկարութիւն մը, ֆիզիքական թուլութիւն մը, սիրտ յոյզ մը գտնելու համար։ Օրինակի համար, գարնան գեղեցիկ իրիկուն մը զոր մանկամարդ աղջիկն անցուցած ըլլայ լուսնին տակ երազելով եւ ծաղիկներուն բոյրը շնչելով, մանաւանդ նպաստաւոր վայրկեան մըն է... Այդպէս յանկարծակի հրապուրուելով, մանկամարդ աղջիկը կը խռովի. բայց շատ անգամ կրթութիւնը, ժառանգական բարոյականը աւելի զօրաւոր կ'ըլլան, և աղջիկը տեղի չի տար։ Սիրային հետապընդում մը կրնայ այսպէս տարիներ տեւել։ Զինացին գիտէ այս բանը, և փոխանակ ստորնութիւն զգալու, ընդհակառակն եռանդը կը կրկնապատկէ։ Գիտնալով իր սիրուհիին առաքինութիւնն ու գեղեցկութիւնը, կը գրգռի չյաջողուածներէն, որք չեն յուսահատեցներ զինքը, քանի որ գրեթէ գուշակած է զանոնք։

* *

Եթէ երիտասարդը չգտնայ միջնորդ մը որ հաճի իր զգացումներուն արտայայտութիւնը հաղորդել մանկամարդ աղջկան, աւելի յանդուգն և աւելի ապահով միջոց մը կը մնայ իրեն։ Աղջկան շրջափակ տանը, անոր գահաւորակին մէջ կը նետէ թօշան մը (տեսակ մը գնդասեղ զոր գլխուն վրայ կը դնէ՝ գլխարկը և մազը բռնելու համար) որուն կցած է նամակ մը կամ սիրերգ մը։ Ամենէն մեծ ճարպիկութիւնն է՝ այդ արձակուած գնդասեղը նետել չինուհիներուն կրած լայն թեւնոցներէն մէկուն մէջ։ Բայց ասոնք հին բարքեր են, վասն զի նորամուտ սովորութեանց հետ թօշանն և լայն թեւնոցները կը սկսին անհետանալ։

Երբ իր սէրն ընդունուած է, երիտասարդը կ'իմանայ ոտանաւորով մը կամ նամակով մը որ կը համապատասխանէ իրենին. այդ թուղթը կ'իյնայ հետեւորդ աղախնի մը գրպանէն կամ բաց թողուած պատուհանէ մը։ Բայց կինը իր սէրն յայտնել համարձակելուն պէս, անհունապէս լուրջ, յոյժ կենսական բան մը կը նկատէ զայն։ Լքումը, կամ միայն անյաջողութիւնը կը յուսահատեցնէ զինք, անձնասպանութեան կը մղէ։ Մանկամարդ աղջիկներ տեսնուած են որ ինքզինքնին ջուրին մէջ խեղդած են վրիպած ամուսնութեան մը համար, մարդու մը համար զոր քանի մը տող գրութեամբ մը, կամ պարտէզի մը խորը կարճ տեսակցութեան մը մէջ ճանչցած են։

Սիրահարը զանց չառներ երկրորդական միջոցները. կը ջանայ մօտենալ իր սիրուհիին ընտանեացը, բարեկամութիւն հաստատել հօրը, եղբայրներուն, հօրեղբայրներուն, ամենէն հեռաւոր զարմիկներուն հետ։ Անհման համբերութեամբ մը, չինական ճշմարիտ համբերութիւն, հազարումէկ անտեսանելի ծուղակներ կը լարէ իր ըղձացած աղջկան շուրջը. արդիւնքն ընդհանրապէս նպաստաւոր է, վասն զի անշուշտ ամուսնութիւնն է նպատակն այս ամեն ջանքերուն, և հնարք մը որչափ ալ գաղտնի ըլլայ, հազուադէպ է որ վախճանը ծայրայեղ պարկեշտ չըլլայ։

(Ֆիկարօ)

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (24)

ՌԸՆԷ ՏԸ ԲՕՆ ԺԷ

ՄԱՐԳԱՐԻՏՆԵՐՈՒ ԳԵՏԸ

(ԿԱՐՄԻՐ—ՄԱՄՈՒԿԸ)

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՃԵՐՄԱԿ ՆՈՒՆՈՒՓԱՐԸ

Բայց եթէ իր փոքր ձեռքերուն վէրքերը սպիացած էին, երկաթէ զարշելի մամուլին հետքերը կը մնային սակայն, սիրտը ջախջախուած էր, և տիկին Լիւս ի զուր գորովագեղ ջանքեր կ'ընէր զանիկա հանդարտեցնելու համար։

Փոխանակ առողջանալու, անուշ արարածը արագօրէն կը խամրէր, այտերը կը փորուէին և անդադար կուլար։ Ամբողջ օրեր, խօսք չէր ելլար բերնէն. կարծես թագուն վիշտ մը կը յափուէր, որուն խոստովանութիւնը կանգ կ'առնէր իր գունատ շրթներուն վրայ։

Բազմ անգամ իր մօրը բազուկներուն մէջ նետուած էր հեծկլտալով, և սա կարծած էր թէ պիտի խօսի ան, բայց խեղճ աղջիկը անմիջապէս դարձեալ իր համրութեան և ուժասպառութեանը մէջ կը թաղուէր։

Տիկին Լիւս ա՛լ ինչ մտածելիքը չէր գիտեր, և կը վախնար որ ամուսնութենէն ի վեր իր աղջիկը ճնշող ցնցումները խմացական կարողութիւնը չը խանգարեն, երբ առտու մը, ամեն ատենէ աւելի տխուր տեսնելով զայն, ծունկերուն վրայ առաւ, ինչպէս կ'ընէր պզտիկ եղած ատենը, և ըսաւ անոր համբոյրներով ծածկելով։

—Հաէ, սիրելի աղջիկս, ա՛լ առաջուան պէս չե՞ս սիրեր զիս որ լռութիւն կը պահես երբ կը հարցափորձեմ քեզի։ Դատապարտութիւնդ ա՛լ բնաւ վախ տալու չէ քեզի. ամուսնիդ սպանիչը երեւան պիտի հանուի. շատ չանցած Ֆուն-սիի մեր փոքր տունը պիտի դառնանք, ուր վերստին պիտի գտնենք երջանկութիւն և հանդարտութիւն։ Այս տխուր օրերուն հեռաւոր յիշատակը միայն պիտի մնայ։ Երկինքն իսկ պիտի փոխարինէ քեզ տուած վիշտերը։ Խնդրեմ, պատասխանէ։

Եւ իր շունչովը կը տաքցունէր սառուցիկ ճակատը զոր բանտարկելուհին կը ձգէր մօրը կուրծքին վրայ։

—Ի-Թէն մեռա՞ծ է որ երբէք անոր վրայ չես խօսիր ինծի, մրմնջեց վերջապէս Լիւ-Սիւ առանց աչքերը վեր առնելու։

—Ոչ, ընդհակառակը, պատասխանեց մայրն աշխուժիւ, թէեւ տակաւին շատ տկար, հիմակ աւելի աղէկ է։

—Իրա՞ւ, ըսաւ, անճառ ժպիտով մը։

—Կ'երդնում. ամեն օր լուր կ'առնեմ անոր վրայ։ Այս առտու առած լուրերս գրեթէ աղէկ են։ Մտաւորական կարողութենէն կը վախցուէր...

—Օ՛հ, գիտեմ, գիտեմ, ընդմիջեց դըժբախտ աղջիկը սարսռալով, որ չէր կրնար մոռնալ երիտասարդ կրօնաւորին կրած սոսկալի տանջանքը։

—Բայց խելքը գլուխն է և քաջասիրտ ալ է...

Այս վերջին յանդիմանանքը գորովոյ անսահման շեշտով մը գրուցած էր։

—Կ'ուզէի զինքը տեսնել, ըսաւ Սօլ-Պրոտէ այնքան ցած ձայնով որ տիկին Լիւս աւելի գուշակեց քան լսեց։

—Զինքը տեսնե՞լ, կրկնեց։

—Այո։ Իր տանջանքներուն պատճառն ես չե՞մ։ Ես չե՞մ որ զայն ձերբակալել ու դատապարտել տուի։ Ինծի համար չէ՞ որ պիտի մեռնի իբրեւ մարդասպան։ Եթէ կարենայի ներում խնդրել իրմէ՛։

Այս տարօրինակ խօսքերուն վրայ, զորս իր աղջիկն արտասանած էր յարաճուն աւիւնով մը, խեղճ կինն հասկցաւ թէ ի՛նչ կ'անցնէր անոր սիրտէն և անուշ ձայնով ըսաւ.

—Կը սիրե՞ս զինքը։

—Չեմ գիտեր, միայն կ'ուզեմ որ ներէ ինծի՝ միասին մեռնելնէս առաջ։

—Բայց երկուքդ ալ չպիտի մեռնիք, ապահով եմ, կը խոստանամ, և Ի-Թէն պիտի տեսնես այսօր։ Օ՛հ, այդ բանը չը պիտի մերժեն ինծի։

Անկողնին վրայ տարաւ Սօլ-Պրոտէն, վերջին համբոյր մը տուաւ, համր կնոջ խնամքներուն յանձնեց զայն և դուրս ելաւ։

Հազիւ քառորդ ժամ ետքը, տիկին Լիւս ետ դարձած էր, և դատապարտեալ աղջիկը որուն անձկոտ ակնարկը սենեկին դռնէն չէր զատուած, մօրը դէմքէն հասկցաւ անմիջապէս որ անիկա յաջողած էր իր ձեռնարկին մէջ։

Բանտին կառավարիչը արդարեւ անմիջապէս շնորհած էր խնդրուած արտօնութիւնը։

Վախնալով որ ինքն ալ Մէնկ նախագահին պէս փոխարքային բարկութեանը կ'ենթարկուի, բանտարկեալ աղջկան հետ աւելի օրէն բիրտ խստութեամբ վարուած ըլլալով, փութացած էր օգուտ քաղել մարդասէր ու վեհանձն երեւնալու այս առիթէն։

Սակայն, պատասխանատուութիւն չը ստանձնելու համար, իր պաշտօնատարներէն մէկը պիտի ընկերանար բանտարկեալ աղջկան, որ ազատ էր նոյն օրն երթալ այցելելու իր զարմիկին։

Այս բարի լուրն իմանալով Սօլ-Պրոտէ զգաց որ սիրտն ուրախութենէ կը յորդէր, և հակառակ իր տկարութեանը, մէկ վայրկենի մէջ պատրաստուեցաւ։

Բայց, աւա՜ղ, այլ եւս նոյն թարմագեղ ու ժպտերես աղջիկը չէր որուն համար Պաթէօռ-ս'Օռ փողոցին բախտագուշակն ըսած էր թէ հարուստ ու երջանիկ պիտի ըլլայ։

Մէկ ամսուան մէջ տասը տարուան չափ պառաւցած էր։ Հազիւ թէ կրցաւ մտնել գահաւորակին մէջ զոր բերել տուած էին, վասնզի բաւական երկար ճամբայ կար անցնելիք՝ երթալու համար այն հիւանդանոցն ուր Ի-Թէ բանտուած էր։

Այս հիւանդանոց, որ իր շէնքովն ու շքեղ պարտէզներովը Քանդոնի էն նշանաւոր հիւանդանոցներէն է, կը գտնուի քաղաքին մէջ, Քօնկ Իչեանին պալատէն քիչ հեռու։ Բայց Սօլ-Պրոտէ ճամբան ուշադրութիւն չըրաւ ոչ ամբոխի ժխորին ոչ կրօնաւորներու և զինուորներու թափօրներու տեսարանին որոց հանդիպեցաւ։

Իր միտքն ու իր սիրտը բոլորովին անորն էին զոր քիչ յետոյ պիտի տեսնէր։

Երբ հիւանդանոց հասաւ, տիկին Լիւս միմիայն արտօնագիրը ցուցունելով՝ դուռները բացուեցան իր առջեւ։

Աղջկանը հետ առաջնորդեցին զինք խեղճ Ի-Թէի անկողնին քով, և արդէն ըստ ինքեան մահասաւեր այդ տեղւոյն մէջ սրտաճմլիկ տխրութեամբ տեսարան մը առաջ եկաւ։

Փոքր առանձին սենեկի մը մէջ, որուն վրայ կը հսկէին երկու սուրիկաններ գիշեր ցերեկ, երիտասարդ կրօնաւորը, տժգոյն և այլայլած, պառկած էր ողորմելի խըշտեակի մը վրայ, ուր կրնայ ըսուիլ թէ շարժում մը իսկ չէր կրնար ընել։ Վէրքերը չէին սպիացած. ցաւերը միշտ սոսկալի էին։

Բռնքերուն վրայ դեռ կը տեսնուէին վէրքերը զորս երկաթէ ահարկու շրջանակը առաջ բերած էր։

Ճակատը ճնշուած կ'երեւէր. աչքերը, զորս ցաւը տարապայման բացած էր, խոնջուած կ'երեւային. բերանը կը պահէր տանջանքին պատճառած կծկումը։

Գալով մտաւորական կարողութեանը, ամբողջովին տեղն եկած էր, վասնզի երբ Մէնկ, որ այնքան ուղղապէս շահ ունէր Լէնկի սպանութեան վրայ նոր տեղեկութիւններ քաղելու, անձամբ ուզած էր զայն հարցափորձել, կրօնաւորը պատասխանած էր.

—Մահուան դատապարտեցիք զիս, ա՛լ իրաւունք չունիք զիս չարչարելու, թողէք որ մեռնիմ։

Սակայն, տեսնելով այցելուներուն ներս մտնելը, ինք որ միայն բժշկին այցը կ'ընդունէր, նախ և առաջ չհասկցաւ թէ ի՞նչ կը նշանակէր այս։

Աչքերը սեւեռած այդ խմբակին վրայ որուն երկու անձերը իր անհետացած երջանիկ օրերը կը յիշեցնէին իրեն, նախ կարծեց թէ երազի մը խաղալիկն է եւ շնորհակալ եղաւ Պուտտային որ իր առանձնութեան մէջ այդ երազը կը ղրկէր. յետոյ միտքը լուսաւորուեցաւ։ Այն ատեն, սիրեցեալ անուն մը մրմնջելով, թեւերն երկնցուց։

Սօլ-Պրոտէ արդէն ծնրադրած էր քովը, և շուրթերը անոր նիհարցած ձեռքերէն մէկուն վրայ, կը մրմնջէր.

—Ես եմ կորստեանդ պատճառը, Ի-Թէ. պիտի ներե՞ս ինծի։

Հիւանդը ժպիտով մը պատասխանեց, և ուրախութեան արցունքներ վազեցին աչքերէն։

Կը հասկնար թէ սիրուած էր. չարչարանքներն ա՛լ գոյութիւն չունէին. մինչեւ իսկ իր ցաւերը կ'օրհնէր։

Պահ մը լռութիւն պահեցին։

Տիկին Լիւս, որ ներկայ կը գտնուէր երկու հաւասարապէս մաքուր հոգիներու այդ ամբիծ միացումին, միտքէն չէր անցուներ խռովել զանոնք։

Նախ Ի-Թէ խօսք առաւ։

(Շարունակելի)

Կ. ՊՈԼԻՍ, 18/30 ՆՈՅՄ. 1894

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԱՀ ՍՈՒՐԲ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

Երէկ տխուր պարտաւորութիւն մը կատարեցինք՝ գուժելով Սուրբ Աժեն. Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսին մահը, զոր վերջին վայրկենին իմացած էինք։ Հանգուցեալն իբր 80 տարեկան էր։ 1860ին եպիսկոպոս ձեռնադրուած էր Տ. Մատթէոս կաթողիկոսէն։ Առաջնորդական պաշտօններ վարած էր այլ և այլ կիլիկեան թեմերու մէջ, Եւդոկիա, Ադանա, Մարաշ։ 1870ին, Այապահեան ընտանիքէն Տ. Նիկողոս անվաւեր կաթողիկոսն Արմաշի վանքը բերուելէ ետքը, տեղւոյն կաթողիկոսական խնդրոյն վերջ տրուելու համար նոր ընտրութեան ձեռնարկուեցաւ, որ տեղի ունեցաւ Ադանայի մէջ, կայսերական կառավարութեան արտօնութեամբ։ 1870 Սեպտ. ամսուն, Պատրիարքարանի Թուղթերէն հաժամատ Սեփէրեան Տ. Սիմէոն եպիսկոպոս և Յովհաննէս էֆ. Մէյնկեան իբրև պատուիրակ Ադանա ղրկուեցան, ուր Սսոյ զանազան թեմերէն ըստ օրինի եկած առաջնորդք կամ անոնց փոխանորդող քահանայք և աշխարհականք ընտրելեաց ցուցակ պատրաստեցին, և Կ. Պոլիս ղրկեցին։ Կեդրոնական Վարչութիւնը նոյն ցուցակը վերադարձուց՝ ջնջելէ ետքն անոր մէջ նշանակուած Երուսաղէմի և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքաց անունները, որպէս զի Սսոյ կաթողիկոսութիւնն այս երկուց Պատրիարքութեանց միոյն հետ չմիացուի։ Ցաւալի ընտրութեան, որոյ արդիւնքն հեռագրաւ ծանուցուած էր, և պարագայից ստիպողութեան պատճառաւ հեռագրաւ վաւերացուած էր Պատրիարքարանի ժողովէն, ի գործ դրուեցաւ այն սկզբունքը թէ «ընտրութիւնը գաւառին և վաւերացումը կեդրոնին» պէտք է ըլլան։ Նոյմ. ամսոյն մէջ Թուղթերով կայսերական կառավարութենէն խնդրուեցաւ կաթողիկոսութեան Պէրաթն, որ շնորհուեցաւ 1871 ապրիլ ամսոյն մէջ։ Հետեւապէս, հանգուցեալը Սսոյ կաթողիկոսական Աթոռոյն վրայ կը գտնուէր 24 տարիէ ի վեր։ Իսկ Տ. Նիկողոս Այապահեան Սրբազան քանի մը տարի ետքը Պատրիարքարանէն արտօնուեցաւ Սսոյ իւր բնավայրը դառնալու, ամէն պահանջումներէ հրաժարելով, և իւր գոյքեր իրեն վերադարձուեցան, զորս ինք ապա Աթոռոյն կտակելով մեռաւ [illegible], ծեր և տկար վիճակի մէջ, հաշտուելէ ետքը Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսին հետ։

Տ. Մկրտիչ կաթողիկոս ճարպիկ և ճարտարախօս անձ մ'էր, և մանաւանդ օսմաներէնի իւր գործնական վարժութիւն իրեն շատ օգտակար եղած էր տեղային իշխանութեանց հետ իւր բազմաթիւ յարաբերութեանց մէջ, որպէս և 1879 ի վերջերն և 1880 տարւոյն մէջ, երբ Կ. Պոլիս եկած և նոր Պէրաթ առած էր՝ ուղղակի յարաբերութիւն ունենալու համար, առանց միջնորդութեան Պատրիարքարանի։ Բայց իւր լեզուական ոյժեր ինչպէս և իւր անձնական հարստութիւն թեմին համար օգուտ չունեցան, և այս գրեթէ քառորդ դարու միջոցին եկեղեցական, կրթական կամ բարեգործական նոր հաստատութիւն մը չհիմնեց իւր բազմակարօտ շրջանակին մէջ, ո՛չ ալ հանրօգուտ կտակ մը թողած է, որքան գիտենք։ Պահ մը ժառանգաւորաց վարժարանի մը պէս բան մը կազմեց, ուր աշակերտներուն չարժական վիճակը, կամ կաթողիկոսին հետ շրջունակ տեղ փոխելն և այլ պարագայք ոչ սակաւ դիտողութեան առիթ եղան ազգային լրագրաց մէջ։ Իւր Սսոյ Աթոռը շէնցնելու համար բան մը չէր ըրած, և իւր կեանքին մեծագոյն մասն անցուցած էր Աթոռէն հեռի, Հալէպի կամ Ադանայի մէջ։ Եթէ իւր անձնական գործեր լաւ տնտեսուին, բան մը որ այժմ՝ յոյժ կասկածելի է, իւր թեմ գէթ այսուհետեւ կրնայ հոգեւորապէս օգտուիլ։ Ցանկալի և մաղթելի է մանաւանդ որ իւր յաջորդին պաշտօնավարութիւնն աւելի օգտակար ըլլայ Եկեղեցւոյ։ Բ. Փ.

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅԵՐԸ

Ազգային Պատրիարքարանի մարդահամարի դիւանն հետզհետէ օգտակար պաշտօնէութիւն մը կը դառնայ։ Վեց ամիսն անգամ մը թիւեր կը ներկայէ, որք պահ մը մտածել կուտան պոլսահայ ազգաբնակութեան և հայ պանդուխտներու վերաբերեալ կենսական խնդրոց վրայ։ Այս մտածմունք գործնական օգուտ մը չունին։ Բայց միշտ շահեկան է գիտնալ թէ տուեալ միջավայրի մը մէջ տարր մը ո՛րչափ կ'աճի կամ կը նուազի, և ինչ պատճառներով, ինչպիսի հանգամանաց ներքեւ։ Կեանքի պարագայներու տարեկան կամ վեցամսեայ հաշուեկշիռ մ'է սա, որոյ համարական է մարդահամարի դիւանին պաշտօնէութիւնը։

Այսօրւան երեկի թուով հրատարակուած պաշտօնական թիւերէն երեւցաւ թէ տարւոյս առաջին վեցամսեին մէջ ի Կ. Պոլիս 695 հայ ծնած է և 1,006 հայ վախճանած է։ Պոլսոյ մէջ պանդուխտ չի ծնիր բնականապէս. բայց պանդուխտ կը մեռնի։ Մեռնող պանդուխտներն, 216 հոգի, հանելով ննջեցելոց շարքէն, կը տեսնենք թէ 790 պոլսեցի* մեռած է՝ ծնած 695 պոլսեցիի դէմ, այսինքն՝ նոյն վեցամսէին պոլսեցիներու թիւէն 95 հոգի պակսած է։ Մեք երէկ հրատարակեցինք այս թուոց զանազան ստորաբաժանումներն ևս։

Բայց այս թուոց նշանակութիւնն ըմբռնելու համար, պէտք է նախորդ տարիներուն հետ բաղդատութիւն մ'ընենք։ Այն ատեն պիտի տեսնենք որ 1892 մարտի սկիզբէն (երբ մարդահամարի պաշտօնէութիւնն հաստատուած է Պատրիարքարանի մէջ) մինչեւ տարւոյս յունիսի վերջը՝ 28 ամսու մէջ ի Պոլիս 2,937 հայ ծնած է և 4,189 հայ մեռած է, թէ՛ պոլսեցի և թէ՛ պանդուխտ։ Միայն տարիէ մ'ի վեր պանդուխտներուն հաշիւը բաժնուած է։ 1893 յուլիսի սկիզբէն մինչեւ 1894 յուլիսի սկիզբը մէկ տարւոյ մէջ 1,310 հայ ծնած է ի Կ. Պոլիս, և՝ պանդուխտները դուրս թողլով՝ 1,535 հայ մեռած է, այսինքն՝ Պոլսեցիներուն և Պոլսեցի դարձած գաւառացիներուն միացեալ թիւէն մէկ տարւոյ մէջ 225 հոգի պակսած է։

Ասիկա բնական վիճակ մը դարձած ըլլալ կը թուի Պոլսոյ մեր ազգայնոց համար։ Տարուէ տարի կը պակսին՝ աւելի մեռնելով և պակաս ծնելով։ Վեցամսեայ հաշիւք իրարու շատ մօտ կուգան, որ կը ցուցնէ թէ արտասովոր եղելէք չկան այս ազգաբնակութեան մէջ։ Օրինակի համար, 1893 ի Ա. վեցամսէին մէջ ծնունդք 609 են. Բ. վեցամսէին՝ 615. իսկ տարւոյս Ա. վեցամսէին 695։—1892 ի վերջին տասն ամիսներուն մէջ ալ 1,018 ծնունդք արձանագրուած են, այսինքն՝ միջին ամսին 100 է քիչ մը աւելի ծնունդ։ Ամեն վեցամսէին մեռնող Պոլսեցիներու թիւը ծնունդներէն 100 ի մը չափ աւելի կուգայ, որով տարին կը փակի առնուազն 200 Պոլսահայ պակսելովը։

Այս վիճակ նոր բան մը չէ։ Տարակոյս չկայ թէ Պոլսահայք ժամանակ մը աճած բազմացած են. զի ներկայ հայ բազմամարդութիւնը կարճ միջոցի մէջ գոյացած չէ ի Կ. Պոլիս։ Բայց յետոյ պակսիլ սկսած են, մինչեւ որ ծնունդներն և մահերն իրարու հաւասարելէն ետքն, արդի աննպաստ համեմատութեանց եկած հասած են։ Այս վիճակին բնական հետեւանքը կ'ըլլար հայ ազգաբնակութեան տակաւ անհետացումը Կ. Պոլսոյ մէջ, եթէ միշտ գաւառացիներ չգային չհաստատուէին մայրաքաղաքին մէջ, կենսական նոր ոյժեր բերելով սպառուելոց ժողովրդեան։ Բայց այս ալ կը ցուցնէ թէ գաւառաց մէջ կը պակսին ընտանեաց Կ. Պոլիս փոխադրուելովը կամ ընտանեաց հոն և այրերուն հոս մնալովը։

Մարդահամարի Տեսչութեան ցարդ հրատարակած հաշիւները միացնելով, կը տեսնենք թէ 1892 մարտի սկիզբէն մինչեւ տարւոյս յունիսի վերջը 28 ամսոյ մէջ ի Կ. Պոլիս մեռնող Հայերէն 498ը մինչեւ 5 տարեկան մանկունք են, 78ն 6—10 տարեկան, 88ը 11—15 են, 149ն են պատանիներ 16—20 տարու, 444ն երիտասարդներ 21էն 30 տարիներու մէջ, իսկ ամենամեծ մասն՝ 1,562ը՝ մեռած են 31էն 60 տարեկանին մէջ, և 1,154ը 61 տարեկանէն վեր։ Մեռելոց (4,189) մէկ չորրորդէն աւելին 60 տարեկանէ աւելի ունէին։ Նպաստաւոր հաշիւ մ'է այս։

Նոյն 28 ամսուան ծնունդներուն մէջ (2,937) արական սեռին կը պատկանին 1,543ն և իգական սեռին՝ 1,394ը։ Բայց մեռնողներուն մէջ շատ աւելի է արական սեռին գերակշռութիւնը. զի 1,583 էգի դէմ 2,606 արու կը հաշուին մեռնողները։

Մարդահամարի տեսչութիւնն այս անգամ նորութիւն մ'ըրած է՝ ծնունդները չորս դասակարգի բաժնելով, բարեկեցիկ ընտանիքներու մէջ ծնունդ, արհեստաւոր կամ էսնաֆ ընտանիքներու մէջ ծնունդ և գործաւոր կամ աղքատիկ դասերու մէջ ծնունդ հաշուելով, և զատելով օրինաւոր ծնունդներն ապօրէններէն։ Այս զանազան թիւերն երէկ հրատարակեցինք, յորմէ երեւցաւ թէ ամենէն շատ ծնունդք պատահած են ամենէն խեղճ կարգին մէջ։ Բայց այս հաշիւն՝ այս պայմանաց մէջ՝ կարելի չէ մեծ կարեւորութիւն մը տալ. զի ակներեւ է թէ խեղճ դասակարգն ամենէն ստուարն է, և գիտցուած իրողութիւն մ'է թէ աղքատ ընտանիքներն ամենէն բազմածին են, որուն շատ մը պատճառները կան։

Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ տարւոյս Ա. վեցամսէին մեռնողներն են 150 պանդուխտ (այր) և 89 պոլսեցիներ, որոց 63ն այր և 26ը կին։ Այս բան է թէ Հիւանդանոցի պատսպարելոց մէջ այն վեցամսեայ միջոցին 239 անձինք մեռած են, որ թէպէտ այն յարկին մէջ սովորական մեռելոց թիւէն շատ տարբեր չերեւիր, բայց ճիշդ գաղափար տալու համար, պէտք է որ Հիւանդանոցի անօրէնութիւնը կամ բժշկական մարմինը պարբերաբար ծանուցանէ թէ ո՛րչափ դարմանուող անձերու մէջ ո՛րչափ մահ պատահած է և ո՛րչափին աղէկցած են։ Նոյն վեցամսէին մէջ ի Կ. Պոլիս մեռած 216 պանդուխտներէն 150ն Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ և 66ն այլուր մեռած են։

Մարդահամարի տեսչութիւնն որովհետեւ ծնունդներու և մահերու հաշիւն իւրաքանչիւր թաղէ կը ստանայ ամեն ամսու վերջին, երկար օրէն ցոյց տուած է իւր վեցամսեայ հաշիւին մանրամասնութիւնքը թաղէ ի թաղ։ Գլխաւոր թաղերուն համար հետեւեալ տեղեկութիւնները կը քաղենք իւր վերջին ցուցակէն, բաղդատութեան համար իրարու հետ միացնելով սահմանակից և նոյն պայմաններու մէջ գտնուած թաղերը.—

	ԾՆՈՒՆԴ			ՄԱՀ			
	ԱՐՈՒ	ԷԳ	ԳՈՒՄԱՐ	ՊԱՆԴՈՒԽՏ	ԱՐՈՒ	ԷԳ	ԳՈՒՄԱՐ
Բերա	37	46	83	8	58	62	120
Գասըմ փաշա	11	6	17	2	4	3	7
Գարակէօմրիւկ	13	9	22	—	3	3	6
Գատըգիւղ	18	15	33	1	11	10	21
Սկիւտար (Գզկնճք.ով)	35	33	68	2	41	38	79
Մյր-եկ. (Գմ.Գփիդրս.)	77	60	137	15	65	60	125
Ենի Գափու	22	9	31	—	10	7	17
Էյուպ (2 Թաղ)	2	2	4	—	7	3	10
Թօփ Գափու	9	6	15	—	7	3	10
Խասգիւ	18	17	35	4	16	34	50
Կէտիկ փաշա	31	25	56	5	11	12	23
Ղալաթիա	12	12	24	11	5	4	9
Մագրիգիւղ	6	7	13	—	7	11	18
Սամաթիա (Նարլը Գփ.)	27	21	48	2	35	39	74
Պալաթ	17	20	37	1	24	15	39
Պէշիկթաշ	7	7	14	1	5	11	16
Օրթագիւղ	9	5	14	2	15	9	24

* * *

Այս վիճակագրական տեղեկութիւնք աւելի օգտակար կ'ըլլան եթէ մարդահամարի տեսչութիւնն հոգ տանի ճշդել տալու մահերուն պատճառներն ու պարագայներն և հիւանդութեանց տեսակներն, ինչպէս կ'ընեն անխտիր ամեն մարդահամարի տեսչութիւնք ամեն ազգի մէջ։ Այսպիսի վաւերական տեղեկութիւն մը որոշ գաղափար կուտայ ժողովրդեան ապրելու կերպին, տիրող առողջական պայմանաց, կամ ողջապահիկ սովորութեանց վրայ։

Վերջապէս, այս ծանօթութեանց շարքը թերի կը մնայ ցորչափ ի միասին չհրատարակուին տեղեկութիւնք և թուանշանք ամուսնութեանց վրայ, ամուսնացողաց տարիքին, վիճակին և այլ պայմաններուն վրայ, (*) և մինչեւ որ ամուսնութիւնք, ծնունդք և վախճանմունք համեմատութեան չդրուին 10, 20, 30 կամ աւելի առաջուան տարիներու համապատասխան թիւերուն հետ, որքան որ կրնան գտնուիլ Պատրիարքարանի կամ Թաղական խորհրդարանաց տումարներուն մէջ։ Բայց երբ այս թերիներ լրացուին, մեք առաջին կ'ըլլանք գովելու մարդահամարի տեսչութեան արդիւնաւոր գործունէութիւնը։ Բ. Փ.

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ՉԻՆՈՒ ԵՒ ՃԱՊՈՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Չինու և Ճափոնի Պատերազմն այսուհետեւ ուրիշ նշանակութիւն չունի բայց եթէ «Չինու տանջանքը»։ Զի ամեն հեռագիր, ամեն թղթակցութիւն Չինացիներուն խեղճութիւնները կը նկարագրէ։ Երբեք այսքան անփառունակ պարտութիւն մը չէր պատմուած։ Երբեք մեծ Տէրութեան մը ոյժը, նիւթական թէ բարոյական ոյժն այսքան անյոյս կերպիւ չէր քայքայուած։

Ճափոնցիներուն կողմէ, ընդհակառակն, ամեն բան գիտութիւն, ամեն բան արուեստ և հաշիւ է։ Եւրոպեան բանակ մը տարբեր պիտի չկառավարուէր։ Բորթ-Արթուրի գրաւումն ալ, որ ինչպէս երէկ ըսինք, չինեւճափոնական պատերազմին ամենամեծ դէպքն է, սկիզբէն ինչուան վերջ արուեստին պահանջմանց համեմատ կատարուեցաւ Ճափոնցիներուն կողմէ։ Ասոր հետ ճարտարական ճարպիկութիւնն յաղթանակեց, յապուշ կրթելով իրենց հակառակորդները։ Չինացիք շատ քաջաբար կռուեցան այս անգամ. բայց երբ հաշիւ չկայ, բազուկ և սրունք ի՞նչ կրնան ընել։

—Բորթ-Արթուրի գրաւման համար Ճափոնցիներուն բանեցուցած հնարքն այն եղաւ որ յարձակման տեղ միջոցին՝ իրենց 23 թորփիլանաւք մեծահզօր յարձակում մ'ըրին նաւահանգստին վրայ, ներս մտնել փորձելով։ Չինացիք յանկարծ այն կողմ փոխադրեցին իրենց ոյժին մէկ կարեւոր մասն, և Ճափոնցիք, որք այս շարժման կը սպասէին, տկարացեալ կէտին վրայ վերջին ճիգ մը թափելով, տիրեցին այն ամրոցներուն որոյմէ ալ կարող էին քաղաքին մէջ և անոր պարիսպներուն վրայ կրակ տեղացնել։ Քաղաքին մեծ մասն այրեցաւ ռումբերէն։

Շատ մը ռազմամթերք և թնդանօթք ու հրացանք զատ, Ճափոնցիք 10,000 թոնօ հանքածուխ գտան Բորթ-Արթուրի մէջ, ինչպէս նաև երկու մարտանաւեր, որք Եւրոպէի նաւահանգստէն ի վեր կը նորոգուէին։

Անգղ. Բոզէթոյ մարտանաւն որ Բորթ-Արթուրի գրաւման հանդիսատես եղած էր, բերդերուն վրայ ճափոնական դրօշն տեսնելու պէս գնաց Չէֆու։ [illegible]

[illegible]

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

—Ժերվէ ծովակալ որ Աղեքսանդր Գ.ի յուղարկաւորութեան գացած էր, հրաւէր առաւ ներկայ ըլլալու Նիկողա Բ.ի հարսանիքին, [illegible] զօրավարին հետ։ [illegible]

[illegible]

ՕՍՄԱՆԵԱՆ [illegible]

ՖՐԱՆՍԱՅԻ կառավարութիւնը նկատած որ Ֆրանսայի մէջ 10 միլիոն ֆրանքի [illegible] դրամ կը շրջաբերուի, որոյ իրական արժէքն 1,100,000 ֆր. է միայն, [illegible] Ֆրանսայի պետական սնտուկները կը մերժեն զանոնք, և ի ծառայ երկիրներուն եւս պիտի մերժեն։ Այս եւս արդիւնք է Իտալիոյ և Ֆրանսայի ոչ-բարեկամական յարաբերութեանց։

Գ. ՎԻԿԹՈՐ ՏԻՒՐՒԻՒԻ Ֆրանսացի անուանի պատմիչը մեռաւ այս կիրակի երեկոյ։ [illegible] «Հռոմէական Պատմութեան» [illegible] և իւր «Հելլենացւոց Պատմութիւն»ը [illegible] Ֆրանսական Ակադեմիայ [illegible] 1863էն [illegible] Նաբոլէոն Գ. [illegible] 1884 ին [illegible]

Գ. Տիւրիւի, երբեւ Նաբոլէոն Գ.ի օրով [illegible] 1870—71 ի [illegible] 1875ին։

ՖՐՈՒՏ անգլ. պատմիչն [illegible] (Հոկտ. 17/29), [illegible] (Blackwood) [illegible] Ֆրանսայի [illegible] մէջ։

(*).— Անցեալ տարի Մեծ Պահքին մէջ այն տեսչութիւն ամուսնութեանց հակիրճ հաշիւ մը հրատարակեց, որ իւր համառօտութեամբ հանդերձ, լի էր ուշագրաւ պարագաներով։ Փափաքելի էր որ վիճակագրութեան այս ճիւղ աւելի կատարելագործուէր Պատրիարքարանի մէջ, և ամուսնական դատերու հաշիւ մ'ալ անոր վրայ բարդուէր։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՄԱՏԱԿԱՍԿԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԲՕՐ-ԼՈՒԻ, 28 Նոյեմ.—Մատակասկարի թագուհին յայտարարութիւն մը հանեց [illegible]

ՀՌՈՄ, 29.— [illegible]

ՓԱՐԻԶ, 29 Նոյ.— [illegible]

ՓԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 28.— [illegible]

ԼՈՆՏՈՆ, 28.— [illegible]

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Հալէպի առաջնորդական փոխանորդը նոյեմ. 15 թուականաւ հեռագրած է Պատրիարքարանին թէ, Սուրբ Աժեն. Տ. Մկրտիչ կաթողիկոս ի Տէր հանգած է։

* * *

[illegible]

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

դիտողութիւն կամ բողոք ունին, Թուականէս մինչեւ 21 օր պայմանաժամու մէջ գրաւոր կերպիւ ներկայացնեն Տնտեսական Խորհրդոյ։

Սոյն պայմանաժամին լրումէն յետոյ՝ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ։

17 Նոյեմբեր 1894 (Կնիք)

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ. — Տրապիզոնի Օրտու գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Րիւշտի պէյ, գայմագամ Կէօրէլէի։

Նոյն նահանգին Կէօրէլէ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Շաքիր պէյ, գայմագամ Օրտուի։

Պրուսայի նահանգին Գօլվաթին գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Օսման Ազմի էֆէնտի, գայմագամ Սօմայի։

Այտընի նահանգին Սօմա գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Նէճիպ էֆէնտի գայմագամ Գօլվաթինի։ Գրուեցաւ տեղական կառավարութեանց որ այդ պաշտօնեայք կատարեն օրինական երդումը։

Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Հանրային Պարտուց Ժողովոյ Հաշուէթից վարչութեան Թղթակցութեանց դիւանի քարտուղարներէն Ֆէվզի պէյի։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Տիարպէքիրի Հայ-Հռոմէականաց երեւելիներէն Գազազեան Յովհաննէս էֆէնտիի։

Ֆէրիգութեան աստիճան՝ Ե. զօրաբանակին 19րդ զօրաբաժնին 37րդ կիսաբաժնին (Հալէպ) հրամանատար Միրլիվա Մուսա փաշայի, որ Զ. զօրաբանակին 21րդ զօրաբաժնին հրամանատար կարգուեցաւ։

Միրլիվայութեան աստիճան՝ կայս. Թիկնապահ հեծելազօրաց գնդապետ Եուսուֆ Իզզէթ պէյի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Դ. զօրաբանակին բժիշկներէն Միրլիվա Ազիզ փաշայի։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Հանրային Պարտուց Ժողովոյ Հաշուէթից վարչութեան Թարգման Միքայէլ էֆէնտիի և Այտընի երկաթուղւոյն գօմիսէր Բօղլէաքի էֆէնտիի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Հայտար Փաշայի հիւանդանոցին բժիշկներէն ակնաբոյժ գնդապետ Աճէմեան Տիգրան պէյի։

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ առաջին քարտուղար վախճանեալ Սիւրէյեա փաշայի որդիք՝ Էտհէմ, Ճէմիլ, Նէճիպ, Նէպիլ Ալիտ պէյերն, վեհ. Սուլթանին հրամանաւ նախընթաց օր կայս. պալատ հրաւիրուեցան՝ առաջին սենեկապետ վախճանեալ Օսման պէյի որդւոյն՝ Ճէվատ պէյի առաջնորդութեամբ և արժանացան Ն. Կ. Վեհափառութեան մեծարանաց։

Ի Բ. ԴՌՈՒՆ. — Ռուսական դեսպանատան գործակատար Պ. Եաստօվքի երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին և Վսեմ. Խորհրդականին հետ։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ Վսեմ. Րըտվան փաշա հիւանդ ըլլալով երէկ իր ապարանքը մնաց և չկրցաւ պաշտօնատեղին երթալ։

ԱՆԱՏՕԼԸԻ երկաթուղեաց ընկերութեան կողմէ Էսկիշէհրէն մինչեւ Քէօթահեա շինուած մասին առժամեայ ընդունելութիւնը կատարելու համար կայս. Իրատէի մը համաձայն ի մօտոյ նոյն տեղը պիտի ուղեւորի յանձնաժողով մը և հարկ եղած քննութիւնները կատարելէ յետոյ պիտի տեղեկագրէ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան։ Յետոյ այդ տեղեկագիրը եթէ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին կողմէ ընդունելի դատուի, հեռագրաւ հրաման պիտի տրուի բացմանը համար։ Յանձնաժողովը կը կազմեն Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան երկաթուղիներու տնօրէն Խայրի պէյ, մասնագէտ խորհրդական Պ. Կալան, նոյն գծին շինութեան գօմիսէր գնդապետ Րայիֆ պէյ և մասնագիտաց ժողովոյ անդամներէն Քրասսօ էֆէնտի։

ՔՈԼԵՐԱՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ. — Տիարպէքիրի մէջ Նոյմ. 15էն 16, քոլերայէ վեց դէպք, որոց մին մահացու։ Առաջուան բռնուածներէն երկու մահ։

—Իզմիրի մէջ Նոյմ. 15էն 16, դէպք ու մահ չէ պատահած։ Առաջուընէ բռնուած հիւանդներէն վեցին առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։

ԵՐԿՐԱՉԱՓ Պ. Ֆուռնիյէ, որ կայս. Իրատէի մը համաձայն, կայս. կառավարութեան ծառայութեանը մէջ պիտի պաշտօնավարէ, այլ և այլ տեղերու մասին քննութիւններ կատարած է, որոց արդիւնքը պարունակող տեղեկագիրը վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցուի։

ՊԱՐՍԻՑ Շահը [illegible] պատուանշանի երկրորդ աստիճանը նուիրած է Եգիպտոսի Խտիվին արարողապետ Մէհմէտ Ալի փաշայի և Եգիպտոսի երեւելիներէն Մէհմէտ փաշայի։

ՉԱՄԻՉ.—Թուրքիայէն Անգլիա արտածուած չամիչներուն մաքսատուրքը իջեցնելու համար բրիտանական կառավարութեան հետ կատարուած բանակցութիւնք տակաւին գոհացուցիչ ելքի մը չեն յանգած։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Պ. [illegible] որ Վիէննա գացած էր ընդառաջելու [illegible], վաղը մայրաքաղաքս կը դառնայ։ Դեսպանատան խորհրդական Պ. տը լա Պուլինիէռ երէկ ընտանեօք Ֆրանսա ուղեւորեցաւ արձակուրդով։

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ոտքերու և ձեռքերու շինութեան համար Պ. Մաթիէօ Բարիզի մէջ ունեցած հաստատութեան նման գործարան մը պիտի կառուցուի մայրաքաղաքիս մէջ։ Առ այդ բանակցութիւնք կը կատարուին Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, Թնդանօթարանի վերատեսչութեան և կայս. անձնապահ զօրաբանակի հրամանատարին միջեւ։

ԿԸՆՏՄԱՇԿԻ դարմանման եղանակն ուսանելու համար Պէրութէն երկու բժիշկներ Բարիզ պիտի ղրկուին։

ՍԻՊԱՀԱՊԵՏԻ Դուռը հրահանգ ղրկած է բոլոր զօրաբանակաց որ նոր կչիռներու և չափերու նկատմամբ արուած վերջին որոշման համաձայն շարժին։

ՋՐԱՄԲԱՐՔ.—Մեծ ջրամբարին ու Քիրպազը ջրամբարին ճամբաններու նորոգութիւնը մէկ քանի օրէն պիտի աւարտի։

ՍՈՒՐԻՈՅ ծովեզերքը շոգենաւեր բանեցնելու և քարափներ ու նաւահանգիստներ շինելու համար մենաշնորհ խնդրող Պէրութցի Շիւքրի Պախուռ էֆէնտիի պայմանագրութեան ու յանձնառութեան տետրի ծրագրերը քննուած են Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կողմէ եւ ինչ ինչ բարեփոխութիւններ ու սրբագրութիւններ կատարուած են։ Այդ ծրագիրք պիտի մատուցուին Բ. Դրան։ Ծովային նախարարութիւնն արդէն քննած է զայնս և իր հաւանութիւնը տուած։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղն երէկ խորհրդակցութիւններ կատարեց Սաքըզի առջեւ քարափ մը ու նաւահանգիստ մը շինելու համար խնդրուած մենաշնորհին նկատմամբ։ Խնդրարկուներն Ալիտտ էֆէնտի և Պ. Բանտէլիտիս ներկայացած ըլլալով, առաջարկուեցաւ իրենց՝ տասը հազար ոսկւոյ երաշխաւորութեան գումար մը յանձնել Պանքային, սակայն պէտք եղածին պէս պատասխան մը ստացուած չըլլալով, խնդիրը վերջնական արդիւնք մը չունեցաւ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ և Թղթատարական վերատեսչութիւնն որոշած է Րումէլիի երկաթուղիով շաբաթն երեք անգամ կանոնաւոր կերպով կատարել թղթատարական պայուսակներու առաքումն, որովհետեւ Քոլերան Էտիրնէի մէջ անհետացած է եւ հաղորդակցութիւնք կանոնաւոր կերպիւ սկսած են։

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ատեանը դատելով Պոլսոյ ոստիկան-զինուորաց վաշտէն Եօզղատլը Եօնուսն, որ իր գտնուած պահականոցը թողլով գինով վիճակի մէջ անցորդներուն վրայ րէվօլվէր քաշած էր, դատապարտեց զայն գաւազանի երեսուն հարուած ընդունելու իր ընկերներուն ներկայութեան, բու, մէկ ամսուան շղթայակապ աշխատութեան և յետոյ ոստիկան-զինուորութենէ վտարուելու։

ՍԷԼԱՆԻԿԷՆ կը գրեն թէ Նոյմ. 7էն ի վեր օդերը փոխուելով ձմեռն սկսած է։

Արմտեաց գիներն օր օրի կիյնան եւ այդ պատճառաւ առեւտրական հրապարակին վրայ անգործութիւն կը տիրէ։

ԹՈՔԱՏԷՆ մինչեւ Էրպաա հեռագրական թել մը պիտի հաստատուի, նոյնպէս Սըվազէն մինչեւ Տիվրիկ ալ ուրիշ թել մը։

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ շրջանակաց մէջ առժամաբար հաստատուած հիւանդանոցները միայն պիտի ըլլան և ի նորոյ պիտի կառուցուին։

ԹՈՒԶԼԱՅԻ մաքրանոցին քննիչ Տոքթ. Սիւլէյման Կոզալէ էֆ. նկատմամբ կատարուած նախնական քննութեամբ հարկ դատուած է իբրեւ վկայ լսել նոյն մաքրանոցին բժիշկներէն Տոքթ. Մօսքիոտօսը և քարտուղար Նուրի պէյն, որք մայրաքաղաքս պիտի գան։

ՊԵԼԿՐԱՏԻ օսմանեան դեսպանատան երրորդ քարտուղար Րէմզի պէյ երկու ամսուան արձակուրդ ստացած ըլլալով, նախընթաց օր մայրաքաղաքս ժամանեց։

ԴԱՏԸԳԻՒՂԻ Թաղապետութեան (Ժ՚ շրջանակի) տեղակալ կարգուած է Արթին էֆէնտի։

ԷՍԿԻՇԷՀՐԻ յոյն համայնքութիւնը 38 ոսկի ղրկած է Հէյպէլիի աստուածաբանական վարժարանին վերաշինութեան ի նպաստ։

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ հեռաւոր վայրեր աքսորեց 15ի չափ վաղեմի չարագործներ ու դատապարտուած անձեր։

ԿԱՌՔԻ ՄԷՋ ԾՆՆԴԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ.—Երէկ Սկիւտարի Թօղանճըլար թաղէն կառքով անցնող Թուրք կին մը զաւակ մը ծընաւ։ Թէեւ մօտը գտնուած տունէ մը խնդրեցաւ առժամաբար հիւրընկալել ծննդաբեր կինը, սակայն տնեցւոց մերժողական պատասխանին վրայ՝ կինը նոյն կառքով իր տունը տարուեցաւ, որ բաւական հեռու էր։

ԲՐՈՄԷՍՆԵՐ.—Րումէլիի երկաթուղեաց պաշտօնէութեան վճարականութեան բրօմէսներէն երեքին թուրքերէն ու ֆրանսերէն թիւերուն մէջ տարբերութիւն մը տեսնուած ըլլալով, հրապարակէն վերցուած են, գործածութեանց մէջ շփոթութիւն չծագելու համար։

—[illegible] կ'իմանայ թէ այն սեղանաւորներն, որ մասնակցութիւն ունին կեղծ բրօմէսներու գործին մէջ, արգիլուեր են այս [illegible] վճարականութեան բրօմէսներ հանելու և վաճառելու։

ԱՅՏԸՆԻ Տինար անուն տեղը անցեալները կռիւ մը տեղի ունեցեր է ծխախոտի 27 մաքսանենգներու և Րէժիի 11 դէտերու միջեւ։ Այս վերջիններէ մին մեռեր է. մաքսանենգներն, որք 24 բեռ փախստեայ ծխախոտ ունէին, յաջողեր են փախչիլ։ Տեղական կառավարութիւնն ոստիկան-զինուորներ ղրկեր է այդ մաքսանենգները ձերբակալելու համար։

ԳԱՅՍԵՐԻԻ Յունաց մետրապոլիտը ճամբայ ելեր է արձակուրդով մայրաքաղաքս գալու։

ԻԶՄԻՐԻ ջրի ընկերութեան պատուիրակ Պ. Տէլքուռ նախընթաց օր Պէլճիա ուղեւորեցաւ, դրամագլխուն կազմութեան վերաբերեալ գործերու համար։

«ՕՒԽԱՆ» ֆրանսերէն օրաթերթը վաղը կը սկսի հրատարակուիլ տնօրէնութեամբ Պ. Անտրէ Զիբսիի որ երկար ատեն հրատարակեց Լա Թիւրքին։

ՊՈՒՏԱՓԷՇԹԻ Ռըվիւ տ'Օրիան հանդէսին խմբագրութեան քարտուղար Պ. Լըվալ մայրաքաղաքս եկած է ուր պիտի մնայ երեք շաբաթի չափ։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանն երեքուկէսական տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեց Մէհմէտ ու Յակոբ անուն անձերն, որք իբրեւ գող ամբաստանուած էին։

ԲԵՐԱՅԻ պատժական ատեանը վեց ամսուան բանտարկութեան դատապարտեց Խաչփերդցի Եսթեր անուն հրեայ կին մը, որ իր նորածին աղջկան մահուանը պատճառ եղած էր։ Մայրը ծիծը տղուն բերանը դնելով քնացած էր և նորածինը մեռած էր շնչառութենէ զրկուած։

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

Կեղծմաշկին դէմ Տոքթ. Պէհրինկի ու Տոքթ. Ռուի գտած դարմանին կիրարկումը Թիֆլիզի մէջ ալ սկսած է փորձուիլ, ուր մտադրութիւն կայ եղեր առանձին աշխատանոց մը հիմնել [illegible] պատրաստութեան յատուկ. այս նպատակաւ, Կովկասի բժշկական վարչութեան նախագահ Պ. Քըլաւաձէի հարկ եղած դիմումը ընելու վրայ է ձեռնհաս իշխանութեան մօտ։

Այդ մարդասիրական հաստատութեան ի նպաստ առաջին նուէրն ընողը հայ կին մը եղեր է, տիկին Ն. Նարալեան, որ 100 րուպլի ղրկեր է իբրեւ մասնաւոր նուէր, խնդրելով որ այս կերպով սկիզբ տրուի գումար մը կազմելու կեղծմաշկի նոր դեղը ունենալու համար ի Թիֆլիզ։

* * *

Գերմանական թերթ մը կը հրատարակէ այն զանազան եղանակները, որք ի գործ կը դրուին քարիւղի միջոցաւ ալքոլը մաքրելու համար և այս կերպով ջնջելու համար դէշ ալքոլները։ Երեք գլխաւոր եղանակներ կան։

Առաջինն է՝ ալքոլին խառնել քարիւղ որ կը ծծէ ալքոլին դէշ համ տուող եղերը։ Երկրորդն է՝ բողասի լուծմունք մը գործածել։ Երրորդը, երկու նախորդ եղանակներուն մէկ բաղադրութիւնը։ Արդարեւ այս պարագային մէջ կը գործածուի թէ՛ քարիւղ և թէ բողաս, բայց եղանակն բոլորովին նոր սկզբան մը վրայ կը հիմնուի։ Յայտնի է որ ալքոլին վրայ բողաս աւելցնելով, անհամ եղը ձգտում մը կը ցուցնէ ալքոլէն բաժնուելու, և պէնզին աւելցնելով՝ բաժանումը կատարուելէն առաջ, կարելի է մաքրել ալքոլները։

Այս զանազան եղանակներ արդէն գործնականով նուիրագործուած են, բայց հաւանական է որ մօտաւոր ապագայի մը մէջ պիտի հարկադրուին մաքրել ելեկտրականութեան միջոցաւ ալքոլներու մաքրացման դէմ։ Այս մասը զանազան հետաքրքրաշարժ փորձեր եղան վերջերս և խնդիրը լուծելու մօտ կ'երեւայ։

* * *

Մինչեւ ցարդ ամբողջ Ռուսաստանի մէջ ո՛չ մէկ գործարան կար մետաղեայ գրիչներու համար, այնպէս որ բոլոր այդ տեսակ գրիչները օտար երկիրներէ կը մատակարարուէին։ Բեդրոպոլսէն կը հաղորդեն թէ վերջերս ռուսական ընկերութիւն մը կազմուեր է 300,000 րուպլի դրամագլխով, մետաղեայ գրիչներու պատրաստութեան յատուկ գործարանի մը հաստատման համար։

* * *

Ըստ Պրիթիշ Մէտիքըլ Ճըռնըլի, Տր. Թրոյզքի գտած է որ թարմ և չը կտրուած հացը չը պարունակեր միքրոպ, վասն զի հացը եփելու պէտք եղած տաքութիւնը բաւական է զանոնք բոլորն ալ սպաննելու։ Եւ սակայն հազիւ թէ հացը կը կտրուի և կը դրուի մէկ կողմ առանց ծածկուելու, ոչ միայն անվնաս, այլ վնասակար միքրոպներ ալ կուգան անոր մէջ լաւ սնունդ փնտռել։ Ճերմակ կամ ցորենի ալիւրէ հացը աւելի աղէկ սնունդ կը մատակարարէ անոնց քան սեւ կամ հաճարէ հացը, վասնզի այս վերջինը կը պարունակէ աւելի թթու, որ կը սպաննէ միքրոպները։

Առեւտրական գործոց տեղեակ, լաւ տոմարակալ, և հայ. գաղ. օսմ. լեզուաց հմուտ երիտասարդ մը կը փափաքի Պոլիս և կամ օտար երկիր, վաճառատան մէջ պաշտօնավարել։ Մաքուր գիր և լաւ երաշխաւորութիւն։ 193 1—3

ՏՊԱՐԱՆ, ՎԻՄԱԳՐԱՏՈՒՆ, ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ
ԵՒ
ԳՐԱՏՈՒՆ
Գ. Պաղտատլեան

ՆՈՐ
ՕՐԱՑՈՅՑ
1895
ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բուն օրացոյց եւ Տօմարական գիտելիք, ճըշգրիտ, ըստ կարգաւորութեան Տօնացուցի։

[illegible]
([illegible])

Օսմ. Կայսրութիւն. — Սուլթանք Օսմ. Կայսրութեան. Աւագանի կայս. պալատան, Նախարարք Բ. Դրան, Մեծ պաշտօնատարք մայրաքաղաքիս, Հրամանատարք բանակաց, Կուսակալք նահանգաց, [illegible] կառավարչութիւնք, Օսմ. Դեսպանք եւ Նուիրակք յօտար երկիրս. Դեսպանք, Նուիրակք, եւ Հիւպատոսք օտար տէրութեանց ի Կ. Պոլիս. Հայազգի աստիճանաւորք եւ պաշտօնեայք Օսմ. Տէրութեան.
Հայրապետութիւն Հայոց, Ազգ. Կեդր. Վարչութիւն, Պաշտօնեայք Ազգ. Պատրիարքարանի, Պատրիարքութիւն Ս. Երուսաղէմի, Վիճակաց եկեղեցեաց, քարոզչաց, քահանայից եւ Թաղ Խորհրդոց մայրաքաղաքիս. Առաջնորդութիւնք Թուրքիոյ եւ Հոլովութիւնք, Կաթողիկոսունք եւ Պատրիարքունք Հայոց, Հռոմէական եւ Բողոքական Հայ համայնքութիւնք, Պատրիարքունք եւ Ազգապետք օտար ազգաց. Օսմ. միջազգային Թղթատարութիւն, Օսմ. ներքին Թղթատարութիւն, Սակագինք Օսմ. Թղթատարութեան, Կանոնագիր հեռագրութեան եւ Ասիական Թուրքիոյ, Սակագինք հեռագրաց միջազգային Թելերու, (Թարիֆա) Կանոնագիր դրոշմաթղթի, սակագինք դրոշմաթղթի, Արժէք օտար դրամոց, Ծանուցմունք եւ Ազդք։

Գին 40 փարա։

Պատի Օրացոյց 1895 թուականին։
(Հրատարակեալ)

Օ ԼՈՒՎՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

որ հաստատուած էր Բերա, Մեծ-Փողոց Թիւ 394 փոխադրուած է ՀԱՄԵԼԻԱ վաճառատունը, Բերա Մեծ-Փողոց, Թիւ 194

Նոյեմբեր 7/19 էն սկսեալ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ և ՎԱՃԱՌՈՒՄ եղանակիս բարձր նորաձեւութիւններուն, որք նոր հասած են, մետաքսեղէն, բրդեղէն, նոր կերպասներ և ամէն տեսակ նոր [illegible] շրջազգեստի եւ հագուստներու համար։

Այս նոր վաճառատունը բանալու համար 10առ հարիւր զեղչ մը. ամէն գնում կանխիկ վճարելի։

184 6—15

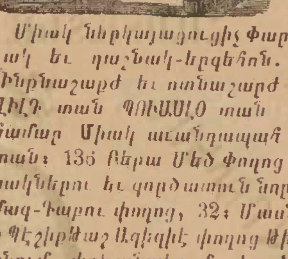

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԴԱՇՆԱԿԻ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ
Երաժշտական գործիներ եւ լարեր. Վաճառատուն 1889ին հիմնուած Նախկին դաշնակաբար
Ե. ՑԱԿՈԲԵԱՆ
ԼՈՒԱՐ տան

Միակ ներկայացուցիչ Փարիզի ՊԼԷՅԷԼ տան. Դաշն' եւ դաշնակ-երգեհոն. Փարիզի ՊԼԷՅԷԼ տան Խնդրաշարժ եւ ուղղաշարժ դաշնակներ Փարիզի ՎԻԼԴ տան ՊՈԻԱՍՕ տան [Թիւ 1, նոր մուտքի համար Միակ աւանդապահ Լայպցիկի ՀՕԼՑԼԷՑՈՒԿ տան։ 136 Բերա Մեծ Փողոց 136. Մթերանոց դաշնակներու եւ գործատուն նորոգման 32, Մեծ Բարմագ-Գաբու փողոց, 32։ Մասնաճիւղ եւ գործարան ի Պէշիքթաշ Ալիզլէ փողոց Թիւ 9 եւ 33. Վաճառում, գնում, փոխանակում, վարձում, յարդարում, նորոգում երգեհոն, [illegible]։ Պատրաստութիւն ֆրանսական ու ամերիկեան։ [illegible]։ Պատրաստութիւն ֆրանսական։ Թերթ գործնող գրակալներ, Նստարան, տետրադարան, չափահար, գրակալներ, Կազմածք եւ հայթայթանք մեծաքանակ ու փոքրաքանակ։ Ցանձնարարութիւն եւ առաքում Վաճառատունէն յարակից է ՎԻՍՏԻ)

Ժողովրդեան դիւրութիւն մը ընծայելու համար Պէշիքթաշի մէջ մասնաճիւղ մը բացուած է ուր ամէն տեսակ դաշնակներ, երգեհոններ եւ անոնց վերաբերեալ գործիներ կը գտնուին։ Տ. Գալֆա [illegible] դաշնակայարդար կայս. պալատան, դաշնակները կը բերուին զանազան գործարաններէ, աւելի աժան գնով, միանգամայն երաշխաւորելով մինչեւ տուն յանձնելու. վճարմանց համար դիւրութիւն. զանազան գնով, փոխանակագրի միջոցաւ։

Կը խնդրուի մեր պատուական ազգայիններէն որ եթէ կը փափագին մասնաճիւղ մը կազմել, երկտողի բարեհամբոյն խմբել տալ։

Ազգային վարժարաններու մասնաւոր զեղչ. [illegible] համար դաշնակ կը զրկուի երթեւեկութեան ծախքը իսկ չընդունելու պայմանաւ։

Վիճակահանութիւն

Նոր եւ հաստատ գաղղիական դաշնակի մը որ ամէն տարի միայն 1ի սակղի պիտի ունենայ։

Այն ազգային վարժարանաց դաշնակներն որոնք անգործածելի վիճակ մը ունեցած են եւ կամ այն վարժարաններն որոնք երբեք դաշնակ չունին իրաւունք պիտի ունենան ձրիաբար ընդունիլ [illegible] եւ է բան մը վճարելու։

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ՏԻՄ. ՇԱՆԼԹՕ ՈՐԴԻՔ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Եէնի-Խանին [illegible]

ԱԼԷՔՍԱՆՏՐԻԱ ԽԱՆ. ԹԻՒ 3

Տիմիդրակի էֆէնտի Շանլըթօ Որդիք դրամատունը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ ամենայն զգուշաւորութեամբ և պատուաւորութեամբ պիտի կատարէ ամէն հրամաններ մեր հրապարակին պօրսային համար, այսինքն,

Գնում և վաճառում Օսմ. պարտամուրհակներու
» » քոնսոլիտէի Ա. Բ. Գ. Դ. սէրի
» » Ռէժի
» » Օսմանիէ

Կ'ընդունի նաեւ օտար երկրէ հեռագրական հրամաններ պօրսայի գործերու ամենայն կանխապէս նամակով համաձայնելէ յետոյ, կ'ընդունի նաև հրամաններ Լոնտոնի, Փարիզի, Պերլինի և Վիեննայի հրապարակներուն համար, կանխիկ կը գնէ և կը վաճառէ ամեն արժէթուղթ, կը զեղչէ կտրոններ և զանազան վիճակահանութիւններէ ելած արժէթուղթեր, Արեւել. Րումէլիի երկաթուղեաց տարեկան վիճակահանութիւններուն համար բրօմէսներ կը ծախէ, արժէթուղթերու փոխարէն փոխառութիւն. նմանապէս կը ստուգէ ամէն վիճակահանութեան թուղթ և կուտայ ամեն անհրաժեշտ տեղեկութիւններ։

Փափագողները կրնան դիմել դրամատան գրասենեակը, ինչպէս նաեւ օտար երկրի մէջ փափագողները կրնան նամակով համաձայնիլ։

Դիմել Ղալաթիա առ Պ. Տիմ. Շանլըթօ Որդիք, Ալէքսանտրիա խան, Թիւ 3։

152 13—26

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

18/30 Նոյմ. 1894

Անուանական Դրամագլուխ	Թղթոց Անուանական Գինը		Տոկոս %	Անուանք Արժէթղթոց	Թուականք	Ընթացիկ Գիներ Դադարեցաւ երէկ երեկոյ	Բացուեցաւ այս առաւօտ
Ա. Ո. 7,183,872	100		1	Քոնսոլիտ Սէրի A	1331	— —	66 —
» 10,241,048	100		1	» » B		— —	45 —
» 30,332,811	100		1	» » C		— —	31 —
» 43,963,396	100		1	» » D		28 17	28 18
Ֆր. 798,000,000	400		—	Րումէլիի Երկաթուղի	1870	— —	127 25
Ա. Ո. 4,545,000	100		4	Օսմանիէ	1890	— —	98 —
Ֆր. 185,631,180	500		4	Բրիօրիթէ	1890	— —	— —
Օ. Ո. 6,499,938	Ֆր. 500		5	Մաքսային Պարտաթուղթ	1886	— —	— —
	Անուանական	[illegible]					
Ա. Ո. 10,000,000	20	10		Պանք Օթոման	1863	— —	— —
Օ. Ո. 550,000	22	11		Քրէտի Ժէնէրալ Օթոման	1869	8 —	9 35
Ա. Ո. 600,000	10	6		Պանք տը Քոնսդանդինոբլ	1872	— —	3 33
» 600,000	10	5		Սօս. Օթ. տը Շանժ է տը Վալ.	1872	— —	5 12
Ֆր. 14,000,000	140	140		Բաժնեթղթ. Լաւրիւմի Հանքին	1873	39 —	38 —
» 45,000,000	500	300		Անատոլուի (Բաժնեթուղթ	1889	368 —	368 —
» 80,000,000	500	500	5	Երկաթուղեաց (Պարտաթղթ.		477 —	477 —
Օ. Ո. 200,000	20	8		Թրամուէյ (Բաժնեթուղթ	1882	— —	8 15
Ֆր. 709,506	500	500	5	(Պարտաթուղթ		— —	528 —
Ֆր. 100,000,000	500	200		Օսմ. Ռէժի	1833	— —	20 33
Ա. Ո. 110,000	1.40	1.40	6	Օսմ. Սիկարէթ	1892	— —	1 75
Օ. Ո. 440,000	11	5½		Օսմ. Ապահովագրական Ընկ.	1893	— —	7 80
Ֆր. 20,000,000	500	500		Ջրի Ընկերութիւն, Տէրքոս	1332	— —	402 —

ՍԹԻԼԱՆՑ (Բրիմ) Dի ՎՐԱՅ	Օ Ո.	Ղրշ.
8 օրուան համար 1000 հատի	2	25
1 ամսուան համար	5	—
1 օրուան համար	—	70
Ռըզօր	—	—
Կանխիկ (Հէփվալէսիզ)	—	25
ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ		
Լոնտոն 3 ամիս Ղրշ.	110	5/8
Փարիզ » Ֆր.	22	75
Վիեննա 8 օրուան Ֆիոր.	11	22 1/2
Պերլին չէք Մարք.	18	45

ՍԹԻԼԱՆՑ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՎՐԱՅ		
8 օրուան համար 25 հատի Ֆր.	3	—
1 ամսուան համար »	5	50
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
Անգլ. ոսկի Օ. Ո. 100 ղրշ.էն	110	22
20 Ֆրանքնոց	88	01
20 Մարքնոց (Գերմանական ոսկի)	107	20
Քրիմից	51	15
Րուպլ Թղթադրամ	8	33
Մէճիտիյէ	108	03
Մանր արծաթ	103	—
Մէթալիք	98	—
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	6	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 29 Նոյմ.		
Քոնսոլիտ Օսմ. B կնիկ. Ֆր.	45	25
» » C » »	28	90
D (Բացուած »	25	75
(Գոցուած »	25	70
Րումէլիի Երկաթուղի »	126	75
Բրիօրիթէ »	475	—
Մաքսային Պարտաթուղթ »	510	62
Օսմանիէ »	446	25
Ռէժիի Բաժնեթուղթ »	472	50
Պանք Օթոման (անուանակն.) »	672	18
Ռանթ Ֆրանսական 3% »	101	95
» » 3½% »	107	40
» Իտալական »	84	55
Քրէտի Լիոնէ »	776	25
Քրէտի Ֆոնսիէ »	915	—
Քոնդուար տ'էսքոմպ »	540	—
Սուէզի Բաժնեթուղթ »	2999	—
Եգիպտական Միացեալ »	— —	—
Չէք Լոնտոնի վրայ »	25	125
ՎԻԵՆՆԱ 29 Նոյմ.		
Րումէլիի Երկաթուղի Ֆիորին	72	30
Օսմ. Ռէժի »	231	70
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ ի տես	124	90
« Փարիզի » »	49	60

ԼՈՆՏՈՆ 29 Նոյմ.		
Քոնսոլիտ Օսմանեան A Ա. Ո.	66	—
» » B »	45	—
» » C »	28	75
D (Բացուած »	25	56
(Գոցուած »	25	56
Օսմ. Փոխ. 1891ի 4% (Երաշխաւորեալ.	97	75
» » 1894 3½% (Եգպ. Հրկ.ով	102	25
Պանք Օթոման (վճարեալ) »	16	81
Այտընի Երկաթուղի »	12	—
Միացեալ Եգիպտական »	102	50
Առանձնաշնորհեալ » »	— —	—
Անգլ. Քոնսոլիտէ »	103	31
Ռանթ Հելլենական 5% »	31	—
» » 4% »	34	—
Պուլկար. Փոխառ. 6% »	88	—
» » Նոր 6% »	101	—
Փոխանակ. Փարիզի վրայ 3 ամիս	25	266
ՊԵՐԼԻՆ 29 Նոյմ.		
Օսմ. Փոխառութիւն 1888ի Մարք	99	—
Րումէլիի Երկաթուղի »	111	90
Անատոլուի Երկթղ. ¼ Պրթղթ. »	93	50
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	20	345
» Փարիզի » 2 ամիս	80	95
Մակեդոնիոյ Երկաթուղի	60	30

ՓԱՐԻԶ, ՓՈՔՐ ՍԱԿԱՐԱՆ 29 Նոյմ.

Օսմանեան Քոնսոլիտէ D. Սէրի	25	75
» Երկաթուղի	123	50
» Ռէժի	— —	—
Մաքսային Պարտաթուղթ	— —	—
Բրիօրիթէ	— —	—
Պանք Օթոման	671	87
Եգիպտական Միացեալ	516	87
Ֆրանսական Ռանդ 3%	102	01

THE GRESHAM LIFE
(Թը Կրէշըմ Լայֆ)
Ընկերութիւն Կեանքի Ապահովագրութեան

Տ.

Պատիւ ունինք ծանուցանել ձեզ թէ մեր Եւրոպական ու Ասիական Թուրքիոյ տնօրէնութիւնը յանձնած ենք

Պ. ՏԻՐԱՆ ԱՊՏՈՒԼԼԱՀԻ

Ընդհ. տնօրէն Թուրքիոյ համար միայն

Պ. Տիրան Ապտուլլահ արտօնուած է գործակալներ, փոխ-գործակալներ, քըննիչներ անուանելու, թերհաշիւներ ու վճարումներ ընդունելու։

Թուրքիոյ տնօրէնութեան հասցէն

Վոյվոտա փողոց, Եուսուֆ Իզզէտին խան, Ֆրանսական նամակատան դէմը, Ղալաթիա։
Ընդհ. Տնօրէն
8—26 Ա. Պ. Ս. ՊՈՔ

Ֆլաշիան չոգենաւը, նաւապետ Բրիօր, ընդհանուր ապրանքով կը պատուի Լիվըրբուլէն դէպ ի 5 Դեկտ. (Ն. Տ.)։

Գործ. Ֆլաշիան չոգ. ընկ.
ԷՏ. ԼԱՖՈՆՏԷՆ

Ծանօթ.—Ապրանքի տէրերէն կը խընդրուի որ ապրանքներն այլուր փոխադրելու կամ դուրս հանելու մասին իրենց հըրահանգները Ընկերութեան գրասենեակը յանձնեն չոգենաւին ժամանումէն քանի չորս ժամ առաջ։

ՇԻՔԱԿՕ 1893

Ամենէն բարձր վարձատրութիւնը.

Մըցակից չունի մորթի խնամքներու մասին. ընդդէմ կարմրափշտիկներու, ճաթռտուքներու և մորթի խորտուբորտութիւններու։

ԼԱՆՈԼԻՆ ԱՐԴՈՒԶԱՐԴ ԼԱՆՈԼԻՆ
ՔՌԷՄ
ԼԱՆՈԼԻՆ

Լանոլինի գործարանին արտօնագրուած
Մառթինիքէնֆէլտէ

Խողովակներով կը ծախուի ամէն դեղարաններու մէջ եւ դեղավաճառներու քով։

Այն ատեն ճշմարիտ՝ երբ կը կրէ գործարանի սոյն վաճառանիշը։

Ընդհ. Մթերանոց ի Կ. Պոլիս
Պ.Ս. ՖՐԷՕՀԼԻՀԻ սենեակը
Վիթալի խան, 4, Ղալաթիա 1012

[illegible]

Կ. Պոլիս, 15 Օգոստ. 1888

Պարոնայք Սքօթ և Պօուն,

Յարմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Սքոթի Էմիւլսիոնը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց [illegible] և անօրինութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հանգոյն և յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծար համարուելու է։ Մօտս ձկան իւղէն և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԷՍ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակի

ՓՇՈՐ ՊՐԱՌ

Միւնիխ, Պավիէռ

Հայթայթիչ Գերմանիոյ կայսր ու Բրուսիոյ թագաւոր Վիլհէլմ Բ.ի

Պաւիերայի գարեջուր, Կ. Բշորի գարեջրատան

Աւստրիական Խորհրդական

Աւստրիոյ-Հունգարիոյ Թագաւոր կայսեր և Պաւիերայի խնամակալ իշխանին։

Առաջնակարգ գարեջուր Պաւիերայի, որ ամեն գարեջուրներէն գերիվեր, բոլորովին զուտ, համեղ և զովարար ըմպելիք, ամեն եղանակներու յարմար, ճանչցուած և յանձնարարուած նշանաւոր բժիշկներու կողմէ։

Գարեջրատունը 1820ին հաստատուած է. ինք առաջինը եղաւ որ 1854ին սկսաւ գարեջուր արտածել շիշերով։

Տարեկան արտադրութիւնն է 600,000 հեկտոլիտր։ Կեդրոններ Գերմանիոյ և Զուիցերիոյ բոլոր մեծ քաղաքներուն մէջ, ի Լոնտոն, Փարիզ, Հավր, Ռուէն, Պրուսէլ, Լիէժ, Անվերս, Ամսդերտամ, Հաակ, Ռոթերտամ, Միլան, Հռոմ, Վիեննա, Նիւ-Եորք այլն։

Մետալներ և վարձատրութիւններ՝ Միւնիխի (1854), Քէօլնի (1865), Փարիզի (1867), Վիեննայի (1873), Հալէնտի (1874), Ֆիլատելֆիայի (1876), Նիւրէնպէրկի (1882, ոսկի մետալ), Ամսթերտամի (1883, ոսկի մետալ), Պրուսէլի (1888, ոսկի մետալ և պատուոյ վկայագիր), Մելպուռնի (1889, առաջնակարգ արժանեաց չքնաղ պատուոյ յիշատակութեամբ) ցուցահանդէսներէն։

Բշոր Պրառ գարեջուրը կը վաճառուի հետեւեալ գարեջրատուններըը.

Կամբրինուս, զոր կը բանեցնէ Տիմիտրի Ֆրանտոպուլօ, Բերա Մեծ-Փողոց, 312, Քոնքորտիային դէմը։

Տէմէրզիպօղազը եղբարց քով, Բերա, Մեծ-Փողոց, Ռուսական դեսպանատան դէմ, Թիւ 430։

Բոլոր Արեւելքի համար միակ ներկայացուցիչն և շիշով գարեջուր վաճառողն է

« Փշոր Պրառ »
Վիլհէլմ Բալուքա
Պազար Ալման

Բերա Մեծ-Փողոց, 1388 25 40—78

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՒՄԱՐ
771,000,000 ՖՐԱՆՔ
Տնօրէնութիւն յ'Եւրոպա
Փարիզ, 16, պուլվառ տէ զ'Իթալիէն, 1, 3, ռիւ Լը Բէլթիէ փողոցի սեփական շէնքին մէջ
1845ին հիմնուելէն ի վեր

Ապահովագրեալներու վճարուած	955,000000
1893ի ընթացքին	
Ապահովագրեալներու վճարուած	78,000000
Հասոյթ	175,000000
Նոր ապահովագրութիւնք 1 Միլիառ	160,000000
1894 յունուար 1	
Աւանդք եւ անշարժ կալ. յ'Եւրոպա	30,000000
Յաւելեալ դրամագլուխ	88,000000
Արդի ապահովագրութիւնք 4 Միլիառ	37,000000

[illegible]

Շահաբաժիններու բարդմամբ և ապահովագիրներու վերադարձմամբ ի դէպ մահու։ Պայմանագրութեան նոր եղանակ Ընկերութեան կողմանէ ԱՆՄԵՐԺԵԼԻ սկսեալ Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան.

Հինգ տարի ետքը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով ընկերութենէն փոխառութիւններու որոց գումարը նշանակուած է ապահովագրին մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա

188 Ա. ՍԷՖԷԼՏԷՐ
Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան, Ղալաթիա

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Նիւ-Եորքէն Անգլիա, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի միջեւ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ և ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2000	Ֆլամինկօ	1600	Բալթիմօ	3200
Անծէլօ	3000	Կալիկօ	5500	Բալթիք	1700
Ապոլօ	5500	Կիպանօ	2200	Բյաթօ	1500
Արկօ	2300	Կօզօ	1800	Բօլօ	1000
Արխօզօ	3000	Կրօտօ	2200	Քուլիդօ	2800
Պասսանօ	3000	Չիրօ	2000	Րիալդօ	4400
Պօրտօրինօ	2200	Հիդալկօ	3000	Րինալտօ	3200
Պրաւօ	2000	Հինտօ	7000	Րօլլօ	3000
Պուֆֆալօ	8800	Համպէր	1200	Րոմէօ	3500
Գայրօ	2600	Այտահօ	5000	Րօզարիօ	3500
Գալիբսօ	500	Ջիւնօ	2300	Սալէրնօ	4000
Գամէօ	2100	Բէլլօ	2000	Սանդրիակօ	8200
Գաթօ	000	Բօլբինօ	4 00	Սաֆօ	2000
Գօմօ	700	Քօվնօ	2200	Սիլվիօ	2000
Ջիբրաւօ	5000	Լէօ	2000	Սօրէնտօ	4300
Գիլօ	5500	Լէբանթօ	4500	Թ. Ուիլսըն	3000
Գօլօրատօ	3400	Լիվօրնօ	3000	Թուրսօ	1200
Տիդօ	500	Մալմօ	1500	Թօլիտօ	2800
Տօմինօ	2500	Մարէնկօ	4300	Թօրրինօ	900
Տուրօ	1800	Մարգէլլօ	3500	Ուրպինօ	5000
Տրավօ	2100	Միլօ	2000	Վոլթուրնօ	5000
[illegible]	600	Մուրիլլօ	3100	Եէտօ	3600
Էլտօրատօ	3000	Նէրօ	2000	Զէպրա	1000
[illegible]	3200	Օրլանտօ	3000	[illegible]	00
[illegible]	2600	Օթէլլօ	5000	[illegible]	200
Ֆալքօն	800	Օգրանօ	4500	Զէրօ	1.0
Ֆիտօ	700	Օպօ	2000	Մօսքիթօ	1.0
		Էմիրքըն Մօնարք	8000		
		Բիրժըրն Մօնարք	8000		
		Լըգիըն Մօնարք	8100		

Ուրպինօ շոգենաւը, նաւապետ Քըր, ընդհանուր վաճառքով մեկնած է Հըլէն ա ամսոյ 25ին և դէկտ. 8ին հոս կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կընծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԻՑ
Գործակալք
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միլէթ խան, Ղալաթիա
39

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ուր ամիսը երկու անգամ կը բանին Լիվրբուլէ և Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումպրիա	7718	Գազալոնիա	4845
Էդրուրիա	7718	Պոթնիա	4531
Սէրվիա	7391	Սամարիա	3574
Օրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բավոնիա	5587	Ադլաս	2393
Սէֆալոնիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալլիա	4809	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բալմիրա	2144
Ալէբբօ	2143	Թրինիտատ	1899
Քէտար	1876	Մորօքքօ	1855
Շէրպուրկ	1614		

Սամարիա շոգենաւը նաւապետ Ռիչարտ, Լիվրբուլէն հոս կը հասնի ընդհ. վաճառքով, դէպ ի դեկտեմբեր 3։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Սկիքսիատիս խան, Թիւ 401
Ղալաթիա 932

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի, Պօրտոյի, Միջերկրականի և Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ռամսէս	3000	Թիպա	2500
Անպիս	3000	Նէբթիս	2400
Թէյպըր	3000	Օսայրիս	2250
Քեանոբուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասքըրն	1500
Մարիօթիս	2500	Կիւլէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
847 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվըրբուլ

M A
COGNAC FRANÇAIS
PUR
ANALYSÉ

«ՎԱՒԵՐԱՑԵԱԼ ՑԱՏԿԱՆԻՇ»

Ֆրանսական ճշմարիտ եւ զուտ քօնիաք Պօրտօ նահանգին Ռէունեօն Վինիքօլ եւ Ժօնզաք քաղաքներու անանուն ընկերութեանց

ԺՕՆԶԱՔ Հիմնեալ է 1871 — ՊՈՐՏՕ Հիմնեալ է 1848

Այս քօնիաքները որոնք ուղղակի Ֆրանսայէն կու գան, Բարիզ քաղաքին քիմիագիտական Աշխատանոցի պետ Պ. Շ. ԺԻՐԱՐի կողմանէ վերլուծուած են։

Իւրաքանչիւր շիշ կը կրէ մի էթիքէթ որոյ վրայ կը գտնուի իւրաքանչիւր տեսակին լուծման վկայականն որ վաւերացեալ է Ֆրանսական կառավարութեան եւ Բարիզու Օսմանեան ընդհանուր Հիւպատոսին պաշտօնական կնիքներով։

Այս ըմպելեաց արտադրութեան վայրն եւ ճշմարտապէս զուտ ըլլալն այսպէս բացակայէս երաշխաւորեալ լինելով, պէտք չէ միայն ուրիշ գովեստներ շռայլել, ուստի կը բաւականանք հասարակութեան ծանուցանել միայն այս ընտիր ըմպելեաց յատկանիշերը եւ Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին որ է մեր ընդհանուր գործակատար Պրք. Բ. ՀՈԼԱՍ եւ Ընկերութեան մթերանոցը, Պոլիս Վիթալ խան Թիւ 3։

Վերոյիշեալ ընկերութեանց տնօրէն եւ վարիչ
Մօրիս Աւրիէ

12 շիշ պարունակող իւրաքանչիւր սնտուկ կը վաճառուի ըստ տեսակին 30, 42, 48, 60, 72, 84 եւ 90 Ֆրանքի.

Վ. ԳԱՍՍԱՐԵԱՆ էՖԷնտիի դեղօրէից մթերանոցը, Պոլիս, Պահչէ քաբու։

Կը ծախուի նաեւ քաղքիս ուրիշ գլխաւոր դեղօրէից եւ նպարեղինաց վաճառատուները։

Շիշով վաճառում եւս փոքր ինչ տարբեր գնով։

COMP RUSSE DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Բշ. 14/26 Օտէսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։
Դշ. 15/27 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակը ժամ 5ին յետ միջօրէի, Պիրէոսի ճամբով
Դշ. 16/28 Սեվաստաբոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին։
Դշ. 16/28 Սուրհանդակ դէպի Փոքր-Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ Պաթում, առաւօտեան ժամը 11ին։
Եշ. 17/29 Օտէսայի սուրհանդակ, ժամը 2ին յետ միջօրէի։
Ուր 18/30 Աղեքսանդրիոյ Սուրհանդակ, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը ժամը 4ին։

ԱԶԴ.— Նոյ. 15/27, երեքշաբթի օրը Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող ուղեւորը Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիբոլի, Պէյրութ, Եաֆա եւ Բոր-Սայիտ գացող շոգենաւին 605

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԻ և ԸՆԿ

Մարսիլիայի և Պաթումի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Սէրտաս շոգենաւը Նովորոսսիսք պիտի ուղեւորի հանդիպելով Սամսոն, Կիրասոն, Տրապիզոն և Պաթում Նոյ. 29ին իրիկուան ժամ 4ին (Ը. Ե.)։

Անտոլիա շոգենաւը ուղղակի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի դեկտ. 4ին։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և տրամ ուղեւորութեան Նաւողչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
1054 Մումհանէ փողոց Թ. 108

Արտօնատէր Ա. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԼՐԱԳՐՈՅ

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈԴԻ ՕՇԱՐԷՆԿ)
ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԿՈՒՏ ԻՒՂ
Իփոփոսֆիթ տը շօվ և սոտայով
Պատրաստեալ Ճէօրճ ՍԳՈԴԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է
Մորու ձկան իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, Իբոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճգծութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով.
Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒՐԵԼ

ԳՈՆԵԷԻ ԳԱԲՍԻՒՆԵՐԸ

CAPSULES COGNET

Անմիջական կերպով կ'աղէկցնեն ՍԱՍՏԻԿ ՀԱՐԲՈՒԽ, ՀԻՆ և ՆՈՐ ՑՆՑՂԱՏԱՊ (ՊՐՈՆՇԻԹ)։
Կուրծքի հիւանդութեանց դէմ գործածուող դեղերուն ամենէն ազդուն է։
Վաճառատեղին՝ Բարիզ, 43, Սէնթ-Օնէ փողոց և ամէն դեղարան։

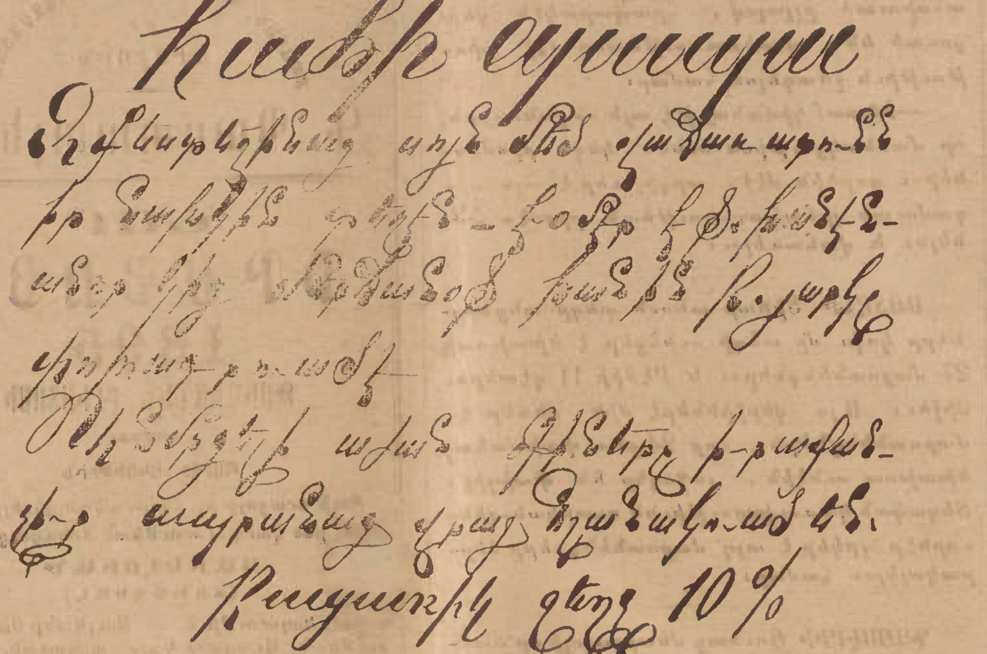

10%

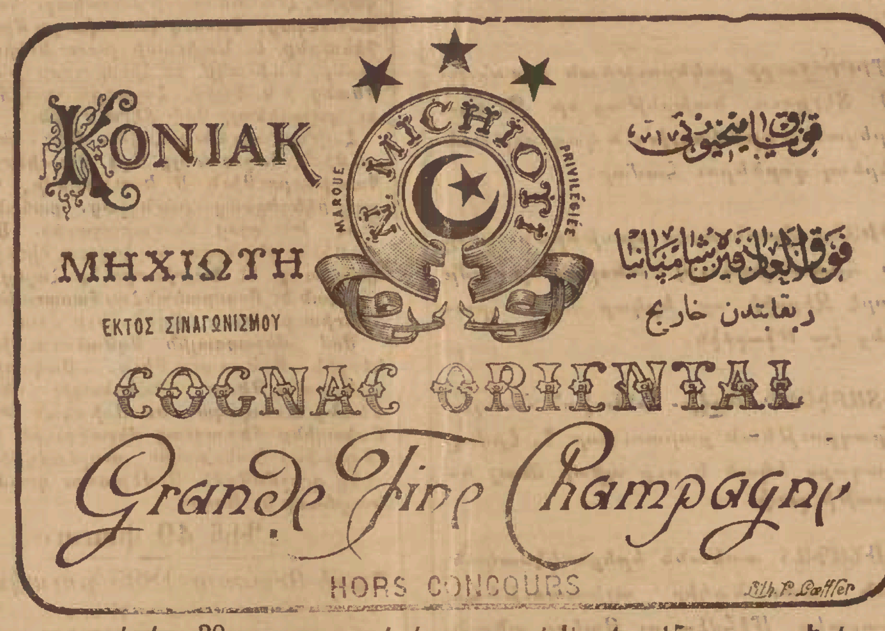

KONIAK
N. MICHIOTI
MARQUE PRIVILÉGIÉE
ΜΗΧΙΩΤΗ
ΕΚΤΟΣ ΣΙΝΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
رقابتدن خارج
COGNAC ORIENTAL
Grande Fine Champagne
HORS CONCOURS

Երեք աստղով շիշը 30 ղրուշ, — երեք աստղով ½ շիշը 15 ղրուշ։ Երկու աստղով շիշը 18 ղրուշ։ Մէկ աստղով շիշը 12։ Մաստիքա և ռաքը օղի շիշը 12 ղրուշ։

ՏՈՔԹ. Ա. [illegible] ԵՒ ՈՐԴԻ

Հաստատեալ 1852 — ԱՆԳԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ — Հաստատեալ 1852
[illegible] Կ. ՊՈԼԻՍ

Մասնագէտք առանց քաշելու լինելի ոսկեայ ատամներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենաաստուածային ցաւած ատամները, ոսկի, ադամանդ և մետաղով լեցնելու, ինչպէս նաև կը դարմանեն բերնի և ատամներու ամէն կերպ ախտերն և կը քաշեն առանց ցաւ զգալնելու։

(Բացի կիրակիէ) ամէն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 38

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1880

Ա. ՍԱՎՐՈՒՍԵԱՆ
Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
MARQUE DEPOSÉE

Մասնաճիւղեր կը գտնուին Օսմանեան ամէն գլխաւոր քաղաքաց մէջ

Թէյի գործածութեան ընդհանրանալովը, թէյի ճաշակն եւս նրբացած է, որով թէյի առեւտուրն վաճառականութենէ աւելի արուեստ մըն է, որ միայն երկարատեւ և ճոխ փորձառութեամբ կ'ստացուի։

Մեր տունն, որ արդէն հանրածանօթ էր բազմամեայ ընդարձակ գործառնութեամբք, այս տարի եւս իր մասնաւոր գործակալաց ձեռամբ գնած է բազմազան և խիստ մեծաքանակ ընտիր թէյեր Չինաստանի, Ճավայի, Սէյլանի և Հնդկաստանի գլխաւոր արտադրիչներէ. և արդէն հասած են մեզ, և հետզհետէ պիտի ստանանք թէյեր, որք գերընտիր հոտաւէտութեամբ ամէն ճաշակի յարմար ըլլալով հանդերձ գներու անհամեմատ աժանութեամբ մեզ մատուցած առաւելութիւնք, մեր տան դէմ մրցումն անկարելի կընեն։

Մեր բազմաթիւ յաճախորդաց պահանջմանց լաւ եւս գոհացում տալու համար ընդարձակած ենք մեր մթերանոցն, ուր ամէն տեսակ ընտիր թէյեր թէ' սնտուկներու և թէ' այլ և այլ մեծութեամբ տուփերու մէջ մեծաքանակ միշտ պատրաստ կը գտնուին։

Թէ' Կ. Պոլսոյ և գաւառաց, և թէ օտար երկրաց մէջ մեր տան ցուցած վստահութիւնն կը քաջալերէ մեզ առաւել եւս յարիլ մեր սկզբունքին, որ է ուղղամտութիւն, ճաշակ, չափ և գնոց ժուժկալութիւն։

Մեր թէյերու առաւելութեանց ապացոյցներէն մին եւս, անոնց բազում կեղծերն հրապարակին վրայ գտնուիլն է, որոց դէմ զգուշանալու համար կը խնդրենք որ միշտ փնտռէք ՄԵՐ ՑԱՏՈՒԿ ՆՇԱՆՆ ու մեր տան հասցէն, Կ. ՍԱՎՐՈՒՍԵԱՆ, Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ Ճէլալ պէյ խան Թիւ 10, Պահճէ-Գաբու։ 19

NORTH BRITISH RUBBER Cº LIMITED TRADE MARK EDINBURGH

ՔԱՈՒՉՈՒԿ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԹԻՔ)
(ԵՒ ՄԱՆԹՕ ՄՈՒՇԱՄՊԱ

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ՌԻՊԸՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

NORTH BRITISH RUBBER Cº NORTH EDINBURGH

Մեր յաճախորդներու փափաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քաուչուկ մուճակներն, որոնք իրենց վրայ իբրեւ նշան կշիռ մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն շինուած են նորագոյն ձեւերով։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուչուկ մուճակները կը գերազանցեն քսան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներու ներքին կողմը կշիռ մը և արտաքին կողմն ալ առիւծի մը պատկերը դրոշմուած է իբրեւ նշան։ Կը վաճառուին Պոլիս և գաւառները, բոլոր քաուչուկ մուճակ վաճառողներու քով։ Իսկ կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Գոճաման Օղլու խան, Ճորճի Կիտրոլի Թիւ 13 մթերանոցը։ 127 28—45

ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828
Հաստատեալ է Փարիզ իր կեդրոնատեղին, Վանտ փողոց, Թիւ 15

Դրամագլուխ	Ֆրանք	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	7,650,000
Թղթապանակին մէջ	»	69,244,813
Հասոյթք 1892 տարւոյ	»	15,328,801
Վճարուած վնասք	»	176,000,000
Երաշխաւորութիւնք «Իւնիօն-Վիի»	»	114,500,000

Ի Կ. Պոլիս, Ընկերութեան դրամատունը՝ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիմոն Քայսէրլեան, մասնաւոր տնօրէն ի Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Քարաքէօյի հրապարակը, Եէնի-Խան, առաջին յարկ։ 42

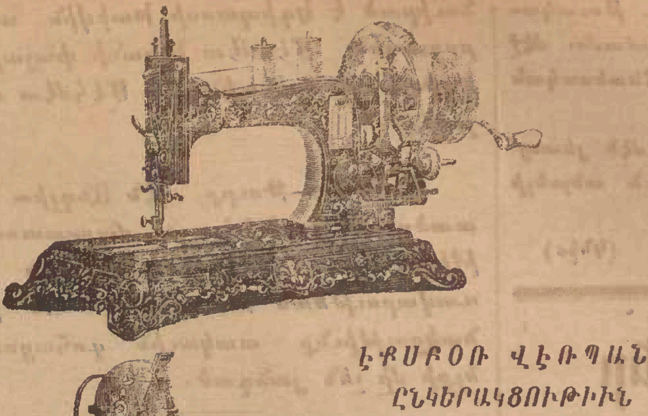

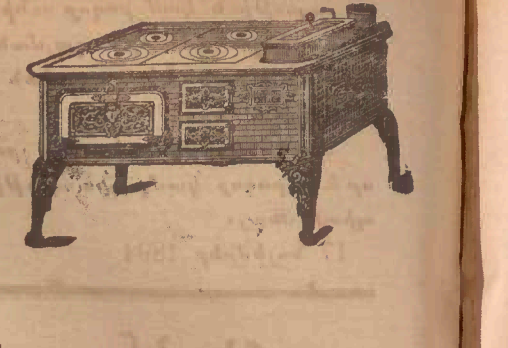

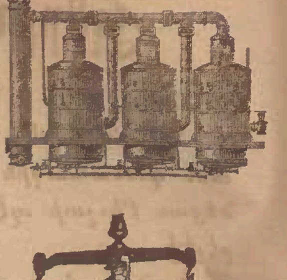

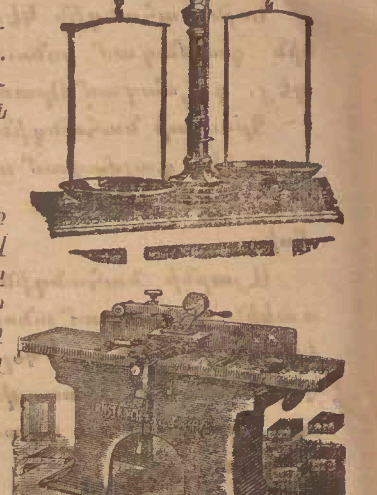

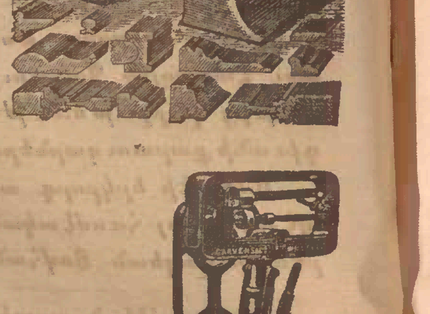

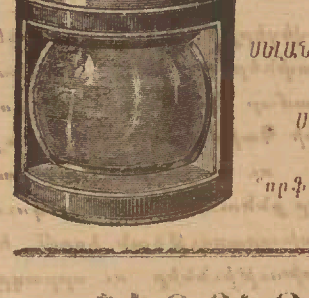

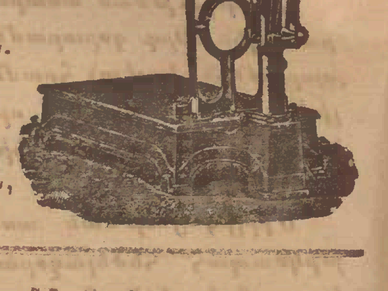

ԷՔՍԲՕՌ ՎԷՌՊԱՆՏ

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՔԵՆԱՅԻՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒ
ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՇՐՋԱՆԱԿ

Ցուցադրութիւն մեքենաներու եւ գերմանական ճարտարագործութեան այլ նիւթերու. Ղալաթիա, Բէր էմպ', Բազար եւ Մէհքէմէ փողոց, Թիճարէթ խան [նաև կին կեդրոնատեղին Բէժիի]

Մեծ մթերք զանազան մեր նմոյներու, որք են՝ շոգեշարժ մեքենայք, կազով ու լարիւղով շարժող մեքենայք, որոց մին շարժմ-ն կը դրուի եթէ յաճախորդն ուզէ։ Պարզ քարիւղի լամբարը մէկ ժամուան մէջ 0.4 քիլոկրամ կը սպառէ, այսինքն ժամը 15էն 20 փարաի։ Կը գտնուին նաեւ ճախարակներ, ծակող մեքենաներ, բերան բացող մեքենաներ, երկաթաթիթեղը եւ թանձրաքարտէ թիթեղահատներ, թիթեղագործութեան, դարբնութեան, կոպղարարութեան, ատաղձագործութեան մեքենաներ, ջրի փոմպեր, հերկաւործական երենաներ, շաղախ, գերանագործ երկաթէ գնդանիվներ, ասֆալտ, խայծղանաւոր քարդոն, խոհանոցի անօթ, կազի լամբարներ, ճեմիշլի կ զմութք, պիսիքլէթ, կարի մեքենայ, եւն. եւն.

Մասնաճիւղք
ԱԹԷՆՔ, Սոփոկլէս փողոց, 11 (նախկին Պորտ Աթէնքի)

Կեդրոններ
ՍԱԼՈՆԻԿ, Թոփհանէ Ալթ, ՊԻՐԷՈՍ, Բուլուտոն փող.

Գործակալութիւնք
ՍԵԼԱՆԻԿ | ՄԵՐՍԻՆ | ՊԷՅՐՈՒԹ | ՔԱՒՖԱ
ԻԶՄԻՐ | ՀԱԼԷՊ | ԴԱՄԱՍԿՈՍ | ԵԱՖԱ
Օրֆա, Զանդա, Բաղրաս, Քալամադա, Շիրա, Վոլօ, Աղեքսանդրիա, Դաճիրէ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ՀԱՅՐԻԷ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1894 Նոյեմբեր 5էն սկսեալ մինչեւ 1895 Յունուար 13

(Բացի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերքէն Կամուրջ եկող շոգենաւուց երթեւեկութիւն

Ժ. Վ. Թ.
2 — Ենմ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենր. Պօյճ. Ռ. Հս. (Ենիք. շոգ. ին կը հաղորդակցի)։ 37
2 45 Ենմ. Մզպ. Պէօր. Թրպ. Ենր. Պշր. Ենք ի շոգ. ինհետ պիտի հղրդկցի. 18
2 45 Ռ. Ա. Գվ. Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Պէյզ. անտի Ասիական եզերք անցնելով մինչեւ Գնտ. եղած նմուշից. Նէրն եւ Պշր. պիտի հանդիպի։ Գնտ. ի շոգ. ին հետ պիտի հաղորդակցի եւ ուր. օրերը Վնք. Զնկլ. Պէյլ. Գզկն. Պէշիք։ 40
3 45 Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Ենր. Սթն. Մրկ. Պօյճ. Ռ. Հ. շոգ. ին հետ կը հաղորդակցի Ուրբ. ը Պէպ. Արն. Դրչ. Օրթ. Պէշր. 43
4 30 Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Ենր. Սթն. Միր. Պօյ. Ռ. Հս. Պէպ. Պշր. Պէպ. ի շոգենաւին հետ կը հաղորդակցի ուր. օրերը Արն. Դրչշ. Օրթ. 33
5 45 Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թպ. Պէզ. ԵնրՍթն. Մրկ. Պյճ. Ռ. Հս. Պպ. Ար. Դրչ. ՕրթՊշր. 28
6 45 Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Պէյզ. Բշպ. Ենր. Մրկ. Գնլճ. Ռ. Ա. Հս. Գնտլ. Արվ. Զնկ. Պէյլ. Օրթ. Գզկ. Պշր. Իսկ. 28
8 — Ա. Ռ. Գվ. Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Ենր. Սթն. Մրկ. Ռ. Հս. Պէպ. Արն. Դրչ. Օր. Պշր. 17
10 15 Ենմ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենր. Միրկ. Ռ. Հիս. Պէպ. Արն, Օրթ. Պէշկ. 33

Ենիքէօյէն Կամուրջ եկող շոգենաւք
2 — Ենր. Սթն. Մրկ. Պօյճ. Ռ. Հիս. Պէպ. շոգ. ին կը հաղորդակցի] 32
2 30 Ենր. Սթն. Միրկ. Պօյ. Ռ. Հս. Պպր. Արն. Դուրչ. Օր. Պշր. 44
3 15 Ենր. Սթէն. Միրկ. Պօյ. Ռ. Հս. Պպր, Արն. Դրչ. Օրթ. Պշր. 32
10 15 Պէպէքէն ուղղակի Կամուրջ բացի ուր. է։ 43

Պէպէքէն Կամուրջ եկող շոգենաւք
2 — Պէպ. Արն. Դրչ. Օրթ. Պշր. 38
2 30 Պէպ. Արն. Դրչ. Օրթ. Պշր. 22
2 45 Օրթ. էն ուղ. կամուրջ բացի Ուր. է 41
3 — Պէպ. Արնվ. Դրչ. Օրթ. Պէշր. 17
3 45 Պէպ. Արն. Դրչ. Օրթ. Պշր. 19
4 30 Ռ. Հս. Պպ. Արն. Դչ. Օթ. Պշր. Գպ. բացիՈւր. է 20
5 30 Պէպ. Արն. Դրչ. Օրթ. Պշր. բացի Ուր. է 18
6 15 Ռ. Հս. Պէպր. Արն. Դրչ. Օրթ. Պշր. 40

Ասիական եզերքէն Կամուրջ եկող շոգենաւք
2 — Գնտ. Վնք. Զնկ. Պէյլ. Գզկ. 33
2 — Պէյզ. Բշպ. Զպզ. Գանլ. Ա. Հիս. Գանտ. Օրթ. (Գնտ. կը հաղրդկ.) Ուրբաթները բացի Օրթ. էն Վան. Զնկ. Պէյլ. Գզկ. 41
2 35 Պէպ. Գն. Վնր. Զնկ. Պէյլ. Գզ. Պշր. բցի Որ. է 28
2 40 Պէյզ. Բշպ. Ենր. Գնլ. Պօյճ. Ռ. Ա. Հ. Գտ. Արն. Զնկլ. Պէյպ. Օր. Գզկ. Պշ. Գապ. 25
3 35 Գնտ, Վան, Զնկ. Պէյլ, Գուզ, Պշր. 32
3 25 Պէյզ. Բշպ. Զպր. Գնլ. Ա. Հս. Գնտ. Պշր. Գնտ. շոգ. ին հետ կը հաղրդ.) Ուրբ. ները Վնր. Զնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշր. 40
4 15 Գտ. Վնր. Զնկ. Պէյլ. Գզ. Իսկ. Գպբացի Ուր. է 37
4 45 Պէյզ. Բշպ. Զպզ. Գնլճ. Ա. Հս. Գնտ. (Վնք ի շոգ. ին կը հղրդկ.) Ուր. ները Զնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշր. պիտի հանդիպի 41
5 5 Վնր. Զնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշր. բացի ուրթ. է 32
7 — Մրկ. Ռ. Ա. Հս. Գտլ. Պէպ. Անվ. Զնկ. Պէյլ. Օրթ. Գզկ. Իսկ. Պշր։ Հինգշ. օրերը Օր. Պշ. չկայ 25
9 — Պէօյ. Թրպ. Պէյզ. Բշպ. Զպ. Գնլ. Ա. Հս. Գնտ. Վնր. Զնկ. Պէյլ. Գզկ. Իսկ. 19
10 10 Պէյզ. Գնլ. Ա. Հս. Զնկ. Պյլ. Պշ. բացի ուրբ. է 20
10 20 Ա. Հս. էն ուղ. կամուրջ ուր. ը10 50ին 41
10 40 Գուզկ, Գպ. (բացի Ուր. է 21
11 5 Գզկ. էն ուղղակի կամուրջ բացի Ուր. է 22
11 15 Վնր. էն » » » » 28

(Բացի կիրակի օրերէն) Կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը
3 — Պշր. Պէյլ. Զնկ. Պէպ. Ենր. 33
3 40 Գապ. Պշր. Իսկ. Գզկ. Օրթ. Պէյլ. Զնկ. Արնվ. Գնտ. Ա. Ռ. Հս. Գնլ. Միրկ. Ենր. Բշպ. Պէյզօզ Թրպ. Պէօյ. Մէզ. Ենմ. 22
4 — Պշր. Օրթ. Դրչ. Արն. Պէպ. Ռ. Հս. Պօյճ. Սթն. Ենր. Թրպ. Պէօյ. Մէզ. Ենիմ։ 28
4 30 Պէշ. Օրթ. Պէյլ. Արվ. Պէպ. ուր. ները 10վրկ. վերջը Գնտ. Ռ. Ա. Հս. պիտի հանդիպի 18
5 15 Գապ. Իսկ. Պշր. Գզկ. Օրթ. Պէյլ. Զնկ. Արնվ. Գնտ. Ա. Ռ. Հս. Գնլ. Զպզ. Մրկ. 25
6 — Գապ. Պշր. Օրթ. Դրչ. Արն. Պէպ. Ռ. Հս. Մրկ. Ենր. Պէյզ. Թրպ. Պէօյ. Մէզ. Ենմ. Գվզ. ներ 17
7 — Պշր. Իսկ. Գզկ. Պէյլ, Զէնկ. Արն. Գնտ. Ռ. Հս. Պօյճ. Գնլ. Ենր. Թրպ. Պէօյ։ Մզպ. և մ. 19
8 30 Պշր. Օրթք. Արնվ. Պէպ. Ռ. Հիս. Միրկ. Ենիր. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ. 33
9 35 Պէշ. Օրթ. Դրչ. Արն. Պէպ. ուր. ները Ռ. Հիս. Մրկ. Ենր. Թրպ. Պէօյք, Մզպ Ենմ. Ռ. Ա. Գվ. 43
10 — Պէպ. Ռ. Հս. Մրկ. Ենր. Թրպ. Պէօյ. 40
10 5 Պշր. Օրթ. Դրչ. Արն. Պէպ. Ռ. Հս. Պօյճ. Մրկ. Սթն. Ենր. Թրպ. Պէօյ. Մէզ. Ենմ. Ուրբ. ները 10 վայրկեան ետքը բացի Պօյճ. Սթէն, 18
10 45 Պէպ. Ռ. Հս. Պօյճ. Միրկ. Սթէն. Ենիր. Թրպ. Պէօյք. Մէզ. Ենիմ. 17
11 30 Ենր. Թրպ. Պէօյ. Մէզ. Ենիմ. 43
11 40 Պէպ. Ռ. Հիս. Պօյճ. Մրկ. Սթն Ենր. (*) 20
(*) Օդը գէշ եղած ատեն Սթէն. չկայ։

Կամուրջէն Պէպէք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը
5 25 Կամուրջէն ուղղակի Ռ. Հս. բացի ուր. է 40
10 35 Գպ. Պշր. Օր. Դրչ. Արն. Պէպ. Գնտ. Ա. Ռ. Հս. Պօյճ. Գնլ. Մրկ. Ենր. Բշպ. Պէյզ. բացիՈւր. է 25
11 15 Գապ. Պշր. Օթ. Դչ. Արն. Պպ. Ռ. Հ. Պօյճ. Ենր. 19
11 45 Պշր. Օրթ. Դրչ. Արն. Գնտ. 22
12 15 Պշր. Օրթ. Դրչ. Արնվ. Պէպէք 33

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը
2 50 Ուղղակի Անատօլու Հիսար 32
3 15 Պշկ. Գզկ. Պէյլ. Զնկ. Վնք. Գնտ. Ա. Հս. Գնլ. Զպր. Բշպ. Պէյզ. 41
3 30 Իսկ Զէնկ. Պէյլ. Ռ. Հիսար (բացի ուր. է) 20
3 35 Ուղղակի Գանտիլլի բացի ուրբաթէ 37
5 — Վանիքէօյ բացի ուրբաթէ 32
8 40 Պշր. Գզկ. Պէյլ. Զնկ. Գնտ. Ա. Հս. Գնլճ. Զպր. Բշպ. Պէօյք. Ուր. ները 9ին Գանտիլլի 20
9 30 Պշր. Գզկ. Պէյլ. Զնկ. Վնք. Գնտ. Ա. Հիս ուրբ. օրերը 20 վայրկեան վերջը 44
10 15 Իւս, Գուզկ. բացի ուր. է 21
10 20 Պշր. Գնտ. Ա. Հս. Գնլ. Զպզ. Բշպ. Պէյզ. Մէզ. Ռ. Ա. Գավազներ 39
10 30 Պէշր. Պէյլ. Զէնկ. Վանք. Ուրբ. ները քսան վրկն. վերջըԳպ. Իւսկ. Գզկ. Գնտ. Ա. Հս. Պէպ. 28
10 40 Իւսկտ. Գզկ. բացի ուրբաթէ) 22
11 25 Գպա. Պշր. Գզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վնիք. Գնտլ. Պէպ. բացի ուրբաթէ 32
11 20 Գնտ. Ա. Հս. Գնլ. Զպզ. Բշպ. Պէյ. Ուրբ. Գզկ. 41
12 — Պէշր. Գզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանք. 28

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Իւսկիւտարէն Կամուրջ		Կամուրջէն Իւսկիւտար	
— —			
— —		— —	7 —
— —	7	— —	7 30
2 —	7 45 Վոսփ.	— —	8 20
2 30	8 10	2 15	9 5
3 —	8 50	2 50	9 50
3 45 Ֆէրպ.	9 30	— —	10 15 Գզկ.
3 30	9 45 Ֆէրպ.	3 30	10 30 Ֆէրպ
4 —	10 10 Պշ. Գպ.	4 45 Ֆէրպօթ	10 40 Գզկ.
4 35	10 35 Գզկ.	5 15 Վոսփ.	11 —
5 45 Ֆէրպ.	11 5 Գուզկ.	4 40	11 30 Ֆէրպ
4 50 Վոսփ.	11 — Ֆէրպ.	6 40 Ֆէրպօթ	11 30
5 30	11 20	5 40	11 50
6 15	12 5	6 25	12 10

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իւսկիւտարէն Կամուրջ		Կամուրջէն Իւսկիւտար	
— —		— —	— —
— —	7 —	— —	6 25
— —	8 10	— —	7 30
1 15	8 15 Վոսփ.	— —	8 20
2 —	9 —	1 30	9 5
2 40	9 30	2 15	9 45
3 20	9 45 Ֆէրպ.	3 5	10 15
3 45 Ֆէրպօթ	10 15	3 40 Վոսփ.	10 30 Ֆէրպ.
4 —	10 35	4 45 Ֆէրպօթ	10 40
4 30	11 — Ֆէրպ.	4 30	11 30 Ֆէրպ.
5 45 Ֆէրպօթ	11 10	5 15 Վոսփ.	11 20
5 15	11 45	5 30	11 50
6 —	12 5	6 45 Ֆէրպօթ	12 10

*Այս երթեւեկութիւն ուրբաթ, շաբաթ եւ տօն օրերը տեղի չպիտի ունենայ։

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

4 — Հարէմէն Սալաճագ բացի կիր. է)
5 — » » բացի ուր. է
10 40 » » բացի ուր. կիր. օրերէ)
11 25 » » ուր. կիր. ժ. 10.45ին
3 30 Կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ բացի կիր. է
4 30 » » » բացի Ուր. է
10 10 » » անտի Սալաճագ բացի ուր. կիր. օրերէ
11 10 » » » Սալաճագ (կիրակի եւ ուրբաթ օրերը ժամ 10.30ին։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷՍԻ

ԵՒ

ԴԱՂԱԲԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱՓԱՐԶ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 45 Իւսկիւտարէն Դապաթաշ Սիրքէճի
5 45 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
9 45 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
4 45 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
6 45 Սիրքէճիէն Դապաթաշ Իւսկիւտար
10 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 30 Սիրքէճիէն Գպթ. Իւսկիւտար

Ծան.—Օդը միգապատ եղած ատեն, շոգենաւք իրենց գտնուած տեղը պիտի մնան։